

НОВІ ДНІ

Nowi Dni

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ МІСЯЧНИК

ч. 1.

ЛЮТИЙ 1950

ч. 1.

150 років першого видання “Слова о полку Ігоревім” 1800 - 1950

ЗОЛОТЕ СЛОВО ВЕЛИКОГО СВЯТОСЛАВА КИЇВСЬКОГО

Тогда великий Святослав ізрони злато слово, слезами смішено, і рече: “Великий Княже Всеvolode! Не мислію ти прелетіти із далеча, отня злата стола доблости (допильнувати)! Ти бо можеши Волгу весли раскропити, а Дон шеломи виляти! Аже би ти бил, то била би чага по ногаті, кощей по резані (невільниця по копійці, а бранець по шелягу). Ти бо можеш посуху живими шересири (катапультами) стріляти, удалими сини Глібови.

Ти буй Рюриче і Давиде! Не ваю (ваша) ли злаченії шеломи по крови плаваша? Не ваю ли храбрая дрижини рикають, аки тури, ранені саблями каленими на полі незнаемі? Вступіта, господин, в злата стремень за обиду сего времени, за землю Русскую, за рани Ігореви, буєто Святославича?

Галичкий Осмомислі Ярославе! Високо сідиши на своєм златокованім столі, подпер гори угorskїї своїми желізними полки, заступив королеві путь, затворив Дунаю ворота, меча бремени чрез облаки, суди рядя до Дуная. Грози твоя по землям текут: отворяєши Києву врата; стріляєши с отня злата стола салтани за землями. Стріляй господине Кончака, поганого Кощя, за землю Руськую, за рани Ігореві, буєго Святославича!

А ти буй Романе і Мстиславе! Храбрая мисль носит вас ум на діло! Високоплаваєши в буесті, яко сокол на вітрех ширяєши, хотя птицю в буйстві одоліти. Суть бо у ваю желізний папорзі (кольчуги) под шеломи латинскими. Тіми тресну земля і многи страни: Хинова, Литва, Ятвази, Деремела і Половці сулиці (списи) своя повергоща, а глави своя поклониша под тії мечі харалужній... Дон ти княже кличет і зоветь князі на побіду. Олговичі, храбрій князі, доспіли на брань.

Інгвар і Всеvolod і всі три Мстиславичі, не худа гнізда шестокрилці! Непобідними жребії собі власти расхитисте. Кое (де) ваші златий шеломи і сулиці ляцкії і щити? Загородіте полю ворота своїми острими стрілами за землю Руськую, за рани Ігореви, буєго Святославича!

(Із “Слова о полку Ігореві”.)

СЛОВО ДО ЧИТАЧІВ

Доводимо до відома наших Шановних Читачів, що цим першим числом місячника "Нові Дні" відновлюємо діяльність часописно-книжкового В-ва тієї самої назви, яке було закладене ще в жовтні 1945 р. в Австрії (Зальцбург) і проіснувало аж до середини 1949 р.

Наше видавництво з першого дня свого існування стало на загально-український ґрунт і ніколи не було ні вузькопартійним, ні конфесійним, ні тим більше регіональним. Що це саме так, а не інакше, свідчить хоч би короткий, зроблений з пам'яти, список письменників, літературознавців і критиків, мистців і журналістів, які співпрацювали в наших виданнях. Ось він: Ю. Клен, Л. Мосенз, проф. В. Державин, Б. Романенчук, І. Кошелівець, В. Кримський, Д. Гуменна, Н. Геркен-Русова, А. Коломиець, митрополит Іларіон, А. Галан, С. Гординський, О. Звичайна, П. Волиняк, О. Сацюк, Б. Олександров, І. Качуровський, Р. Єндик, В. Скорупський, Г. Черінь, М. Ситник, М. Матіїв-Мельник, М. Струтинська, М. Бутович, К. Бульдин, Л. Перфецький, П. Сагайдачний, проф. Є. Гловінський, І. Шкварко, проф. І. Раковський, проф. Ю. Мачук, о. прелат Кузьма та о. д-р М. Комар (католики) і о. М. Коржан та о. Д. Фокій (православні) і багато інших визначних представників нашої духової еліти.

Сам перелік цих осіб свідчить про те, що в-во "Нові Дні" було справді соборним та справді безпартійним і мало на меті не групові інтереси, а забезпечення потреб всієї еміграції і формування соборного типу сучасного українця. . .

Завдяки цьому загальноукраїнському напрямкові праці, в-во "Нові Дні" за короткий час свого існування в Австрії видало понад три з половиною міліони примірників газет, коло вісімдесяти тисяч примірників книжок, декілька чисел місячника літератури, науки й мистецтва "Літаври" і сотні тисяч листівок і всяких малих друків. До наших особливих успіхів належить також і факт, що ми видали першу друковану українську газету в повоєнній Европі (наш тижневик вийшов друком уже в жовтні 1945 р.), а також і факт, що

"НОВІ ДНІ"
Універсальний ілюстрований місячник. Видає
в-во "Нові Дні", головний редактор — Петро
Волиняк.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

Канада і ЗДА — річна: \$3.00, піврічна: \$1.75.
В Англії й Австралії — річна: 1 фунт, піврічна:
12 шилінгів.

В Бельгії — річна 180 фр. бельгійських, пів-
річна: 100 фр. бельгійських.

"Nowi Dni", a Ukrainian Monthly. Editor: Petro Wolyniak.
Address: Nowi Dni, Box 452, Term "A", Toronto, Ont., Canada

наше в-во видавало єдиний у Європі український щоденник.

Це все було зроблено за наявності лише 15 тисяч українців в Австрії і за умов крайньої ділівської бідності і безправ'я. Відновлюємо нашу працю в Торонті на американському континенті, на якому перебуває тепер більша кількість наших колишніх читачів і співробітників і віримо, що вони знову поставляться до нас з довірою і підтримують нас так, як підтримували в Австрії.

Відновлюємо свою діяльність видаванням місячника "Нові Дні", який заплановано покищо на 36 сторінок (32+4). Цим місячником хочемо дати бодай маленьку змогу нашим письменникам і мистцям знайти контакт з тисячами читачів, а нашим Шановним Читачам дати в руки журнал, який би задовольнив їх смак і спрагу за цікавою і корисною лекцією. В майбутньому приступаємо до книжкових видань.

Наши засади:

1. Християнські ідеї, як єдиний ґрунт існування людства, а відсі й підтримка українських християнських Церков.

2. Активна участь у розбудові країн, в яких живемо, але з настановою, що українці не є об'єкт у цій розбудові, а свідомий своеї сили й ваги суб'єкт.

3. Пам'ятати, що ми українці і робити все можливе для визволення України, керуючись народньою традицією, що "хто матір забуває — того Бог карає". Відсі моральна, а як стane можливим, то й матеріальна підтримка УПАрмії, яку створив цілий народ і яка тільки йому й належить, являючись тепер єдиною нашою діючою збройною силою.

4. Безкомпромісова боротьба з комунізмом, агентурою російського імперіалізму і найжахливішою пошестю людства взагалі.

5. Припинення, або хоч зменшення внутрішньо-української боротьби, бо вона знесилує націю.

На цих засадах ми стояли, стоїмо й будемо стояти. Віримо, що наші Читачі нас у цьому підтримають. Від цієї підтримки і залежатиме успіх нашого журналу й видавництва взагалі.

Замовлення і гроші слати:

NOWI DNI
Box 452, Term. "A"
Toronto, Ont. Canada.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ:

1 сторінка	\$ 20.00
½ сторінки	\$ 10.00
¼ сторінки	\$ 5.00

Дрібні оголошення: 75 центів за цаль друку в одній шпалті.

Леонід Полтава

УКРАЇНСЬКА СИМФОНІЯ

Пое.ові європейської України Євгенії Маланюкові і незнаної українській дівчині — присвячую.

Над Европою хрести —
Не хрестів шукала ти.
По Европі тінь пожеж —
Не пожеж шукав я теж.

Пригадай весняну ніч,
Темну ніч, північну ніч.
Наче птах наляканий —
Сон летів із віч.
Сон летів. — Вогонь, тривога —
Бліскавицею в душі!

За порогом —
Мертвє місто,
Ні
Ду
Ші...

І тоді заграв не втон
Вальса Штравса патефон
(За стіною, у сусід,
Десь опівночі — обід...)
І тоді всміхнулась ти,
Підпаливши ті листи
Ті, що писані ще вдома
В далечінь, у невідоме.
І від них рвонув вогонь
За вікно, на тротуари,
На будинки, на бульвари, —
Знову хтось сипнув пожари
Із невидимих долонь!

Це дарма, що так не в тон
Грали Штравса патефони,
І дарма, що замість шкла —
Ніч на рами налягала, —
Подивись: вона горить!
Ніч горить, палають вежі,
А на площі, у вогні —
Руки зводить вогняні
Хтось великий, дотори,
Грати — всупереч пожежі!

Так, не Штравс.
Нехай Бетховен!
Хоч глухий — та звуків повен, —
Як земля, що під руїнами
Проростає
І квітками,
І гаями,
І річками,
І моєю Україною!

Над Европою хрести?
Я — не хрест, і хрест — не ти.

Над пожежами, хрестами,
Над ланами, над містами
Він встає, глухий Бетховен,
Перелитий звуками, —
Як і край цей, смертью повен —
І зелом, і луками.

Грай, Бетховене! Дзвінкіш!
Кожен звук — як ніж!
Грай, Бетховене, щоб попіл —
По Европі, по Европі! —
Щоб міцніш земля ставала,
Щоб стрімкіше проростала
Під руїнами —
Проростала і квітками
І гаями,
І річками,
І моєю Україною!

Як безсмертному умерти?
Як безсонному заснути?
Хто нас візьме у неволю,
Коли ми ще в землю вкуті?
Хто нас спалить, коли ми —
Молодий вогонь сами,
Той вогонь, що під руїнами
Проростає і квітками,
І гаями,
І річками,
І новою Україною!

Добре, що була та ніч,
Що листи спалила — теж;
І що сон летів із віч,
І що Штравса грав не в тон
Європейський патефон;

І що бив вулкан пожеж... —
Добре!
Бо воно сміється
— Серце б'ється у землі! —
Не зітхає, не ридає
— Серце б'ється у землі! —
Як безсмертному умерти?
Як безсонному заснути?
Як у морі утопити
Невідплилі кораблі? —

Грай, Бетховене, привіти
Проростаючій землі!

Читачу! Чи Ви знаєте Григорія Косинку? Того самого Косинку, що був членом літературного об'єднання "Ланка", до якого належали такі славні письменники, як Валеріян Підмогильний, Борис Антоненко-Давидович і один з найкращих наших поетів Євген Плужник?

Г. Косинка — один з найвизначніших наших прозаїків пореволюційної доби — почав літературну діяльність в 1918 році, як автор дуже невдалих віршів, яких ніхто не зважився друкувати. Мабуть це заставило його змінити напрямок своєї творчості і вже в 1919 році в газеті "Боротьба" зявилось його перше оповідання "На буряки". Пізніше виходять з друку цілі збірки його оповідань: "На золотих богів", "В житах", "Заквітчаний сон", "Маті". Всі ці книжки зацікавили не тільки найширші читацькі кола, а й найвизначніших критиків.

Головна риса в Косинчиних творах, так ои мовити, лейтмотив його творчості, є любов до своєї Землі, любов до сонця, що ту Землю запліднює і людям радість приносить. Поруч з цим — нелюдська ненависть до чужих, які цю Землю забрати хочуть і людей радості позбавляють. Це його, сильні, як Земля наша, герої заявляють: "Коли діло касається степу — ми тоді, як мур... З вилами боронимо степ!..."

В грудні 1934 р. Г. Косинку за наказом московського Г. П. У. розстріляно в Києві. Розстріляно лише за те, що він українець, що він знав і любив свою Землю і міг, як сам про себе говорив, слухати, "як дзвонить у такт степів мое серце". ("В житах").

Поки Ви, дорогі Читачу й Читачко, матимете щастя прочитати всі Косинчині твори, то ми даемо Вам змогу прочитати одну з найкращих його новель. Тож читайте всі! Читайте і впивайтесь красою Косинчиного стилю й учіться любити нашу Землю й красу Життя, як то вмів любити Косинка.

В ЖИТАХ

Це все було просто до дрібниць: і я, і заспаний ранок, і сивий степ. Я пам'ятаю хороше тільки ранок: заплаканий у росах, молодий, і трохи засоромлений сонцем, що смутне купалося у стрижні.

— Ну, ну... вже й цілаватися лізе!

Кажу це до сонця, бо воно безцеремонно грається волосинками на моїй нозі, любовно оглядає заброхану колошу на штанях і смеється з мене крильцями бджіл: "дізік, дізік"...

— Дізік?

Я починаю сердитись, бо що таке — "дізік"? Дізік — страшне для мене слово, бо воно нагадує мені про дійсність, раз, а друге, в нашій революційній термінології це є дезертир, а я, товариши, саме до них і належав!

Маєте:

— Коли, думаю, сонце починає шукати дезертирів — до села не піду, небезпечно (такий наш звичай дезертирський), а просто собі левадами, благо ще неділя сьогодні — сплять в жита.

Так і постановив; левади манять мене зрадливо вербами, городи пахнуть полином, м'я-

тою, але мій вірний товариш — жита.

Ляжу в долині, де тліє під сонцем Гордина могила, а передо мною стовповий шлях, Гнилице, Чорносливка, далі...

— В жита!

...Одкрасувались — наливаються, через тиждень-другий — копи, а зараз догоряють; у мене почали дзвонити коси, серпи, а важкий колос скіяльвся до землі, — але в цю хвилину старий чорногуз поважно пройшов травою до болота, поклонився на всі чотири сторони, піймав необережну жабу і під глухий клекіт сполохав на ставищі дикий качку.

— От, дурна жаба, правда?

Це мое слово до японського одрізана, але після цього я рішуче встаю, підкочую колоші і сміюся до своїх ніг, а вони-ж у мене міцні, рівні, сильні (волоссям обросли, а мені баба казала: то — сила); заглядаю у стрижень: там теж до мене посміхаються сірі, гарні очі, розпатланий дуб горить на сонці та визирає ще дитяче обличчя Корнія Дізіка.

Показую йому кулака й ловлю зором слід чорногуга.

— Треба рушать! Поснідати-би не вадило. Але пригадую, що коли в селі побачить солдат зелену сорочку, спокійно прицілюється з рушниці, наче в суху вербу, і вигукує, стріляючи з ляку: “стой, ні-с-мєста!”

Правда, це буває дуже рідко, бо ми, дезертири — народ бойовий, а ходимо обережно, особливо вечорами; засиніло — село наше, а ранок — жита обминаємо. Рішив не сидітися, хіба можна до служби ہожої хоч рисочку до рота брати?!

...Коп'ях сіна підсмикав; підбив ногами (хай слід затретися), уважно оглянув свою “япончуку” — засунув її за пасок штанів, картуз на очі, а стежкою чорногуз — в жита.

Не пішов, а поплив... бо мені не привикать до одноманітного ритму хлібів, і степ для мене знайомий, як моя “японочка”: хвилюється ранками, дзвонить хвилями в-обіди, а вечорами, коли доторгають жита, лягає спать.

Іду знайомими стежками: широкий Розділ зустріне мене пшеницями, Темник привітає житами, а коло Гординої могили — крайкова синіми льонами плахта з вівса, ячменю і п'яних гречок.

Все так просто, ясно, і раптом:

— Чого це курить стовповий шлях?

Лягаю. Японка косо дивиться на дорогу, мої нерви приймають пісні поля і, здається, починають підспівати сами; десь над ухом б'ється крильцями джміль, гуде, розсотує нерви, і мені до болю хочеться піймати його і задавити...

Ще пильніше вдивляюся на закурену дорогу: “кавалерія, кавалерія” проноситься іскрою думка, гасне на синьому льону і твердо рішає — “убити двох, трьох, а тоді що буде... Застрілитися”.

Але мимоволі кладу на обжінок голову, засовую босі ноги в жито, виправляюсь тілом і жду, мої нерви уже не співають, а тільки дзвонять тихо — “дзінь, дзінь...”

Думаю:

— Копит горить під сонцем, — багатий іде...

За півгоней від мене, спиняючи ристю сивого коня, проїхав гнилицянський багач Дзюба, і жито передало його голосну, трохи чваньковиту розмову:

— Ого-го, брат! Житомирська губерня повна тепер ними, служить не хоче в комуні, а все льогкі хліба подавай!...

А другий на возі:

— Комісарами хотять бути?

— Комісарами? Хай чортом буде! А то як ніч, — з винтовкою до вікна йде: “дайош!...”

Сіра смуга піску, білий копит коня, а за ними моя непереможне бажання вистрілити, але пам'ятаю наказ отамана Гострого — “не вилазь і не стріляй”, дивлюся на жилавий деревій під обніжком, де лапками заплуталася і борсається у медовнику бджола, посміхаючись, та лізу в густий льон.

— Хай буде й так...

Дзінь, Дзюба, дзінь... Це дзвонить степ на обід; мене од голоду починає ссати під ложечкою і я, щоб заспокоїти його, мимоволі думаю про Дзюбу:

— Мабуть добре поснідав? Подумаєш, герой який знайшовся: “комісарами хотять бути?” А хочби й комісарами?.. Ні, Гострому цього сказати не можна... Уб'є...

Передо мною проходить житами тінь розстріляного на городі Дзюби комуніста Матвія Киянчука, і мені чогось до болю робиться сумно:

— Дзінь...

Я на бочке сижу,
Под бочкою качка,
Мой муж — большовик,
А я — гайдамачка!

І підморгне! Молодець був Матвій, коли вели його...

— Дзінь...

Про комісарів я не думаю, Гострій може одвести вночі й мене купатись до стрижня, а всетаки мені цікаво: “хто вони такі?”

Степ зустрічає низькими поклонами пашні вітер, а він проходить полями — теплий, ніжний, смикає за вуса горду пшеницю, моргає до вівса й довго, довго цілує кучеряві голови гречок — п'є меди степові.

Я киваю йому головою своє “не знаю”, сам хочу думати про Киянчука, але якимсь напруженням волі встаю і зразу-ж присідаю, бо на дорозі майорить під вітром червона хустка (я із свого логва бачу тільки хустку; китиці, мов пучки калини, торкають колоски, вони кокетливо посміхаються до сонця, а вітер схоплюється у мене над головою маленьким вихором і танцює.

— Плювати мені тепер на Гострого! Іду назустріч, може хоч піржка дастъ, коли не з нашого села... Дезертирові все можна! Аххи, кучерява!

— Ой, злякається... З неділею, куди йдеш?!

— не сказав, — тільки подумав: “невже Уляна?”

Я од здивування підсунув на лоба картуз.

— “що-ж буде далі?”

Стояла-ж передо мною справжня Уляна, а з нею стояла обора панська і шість волів у плузі — орали степ колись...

Степова дичка — запалена, засмажена, а очі — два жучки... Воду носила.

— Здраствуй! — і стала.

— Здорова будь, Уляно! — хотів посміхнутись і не міг; вона довго дивилася на мене, видно думала, а коли її око впало на мое дране коліно, де спокійно лазила божа корівка соромливо засміялась, тільки губи якось подитячому затрептили, на колосок покотилася непомітно сльоза... Сині очі питали мене:

— Хіба ти, Корнію, забув ясла коло чорного вола “Зоряна”?.. А коли цілавав мої очі — на сміх показував через вибитий сучок зорю, — казав: “вони похожі на неї, правда,

Улясю?"...

Я простяг руку, але не знав, з чого почати розмову, і якось по-дурному спітав її: "Тебе Уляно, тепер і не впізнати..." І тихо впало на дорогу її слово:

— Змінилася.

А далі я просто не пам'ятаю, що сталося: вона зайніялася, рвонулась до мене і глухо крикнула:

— Які вороги ми... Ні, Корнію, нам не так треба! Ходім, сядемо.

Я сп'янів.. Не знаю, що питав у неї, і що казала вона мені, а тільки пам'ятаю, як буйно захвилювались жита, затримтів від радости льон і гарячий вітер припав грудьми до землі.

Колоски слухали:

— Ти й досі такий славний, Корнію... хочеш цілувати? Цілуй, хай хоч один день буде наш!

І гладила рукою мій чуб, а його розчісували уже другий рік дощі, сніги і дике вовче дезертирське життя...

Вона сміялася:

— Хіба ти не знаєш моого Дзюби? То, Корнію, зуби чортові, а не Дзюби!

Я поклав голову на її коліна і слухав, бо це була загублена в житах моя доля:

— У мене так наче пісню хто списав — "тільки й мала мати три сини й три дочки"...

Я боявся сліз і п'яно запитував Уляну:

— Правда, тепер наливаються жита? А в нас: скоро в бір підемо, — життя панське, а голод собачий — прийдеться грабити. День іде і смерти ждеш: товаришів у вас багато?

... — Ех, Корнію! Наливаються... Стій, скажений, не рви!

Я бачив на тонких поділках Уляни гарно вишиту "жидівку", на пазусі — кленове листя, і все кругом було п'яне, а червона хустка зайніялася й горіла степом од краю до краю!

— Улясю... Тепер мені нічого не страшно!

— Мила Улясю...

Шептали колоски, а вона соромливо під-

смикала хвартух, кидала мені морелі і боязко з тихою журбою, нагадувала: "піду до матері, це-ж він поїхав до волости заложником, а то-ж нікуди не пускає"...

Барю Уляну й у двадцятий раз, а може в-останнє запитую кленове листя:

— І досі любиш?

Льон заморгав:

— Ой, безстиднику, хоч-би не питав! Любиш? — перекривила й додала: — проковтни морелю, а потім попрощаємось, — тихо поцілувала, рвонула льону горстку й очі були сині, сині — мов льон, а хустка гасла.

— Прощай, Корнію!

Далі по-старому повела бровою, моргнула й засміялась:

— Наливаються жита... Більш не треба, прощай! — Поклонилась низько на шляху і покотилася зеленими вівсами у веселу Чорнолівку до матери.

— Дзінь...

— Дзвони, степе! Я довго лежу й слухаю як дзвонить у такт дзвонів степу мое серце: лізе божа корівка, беру її ніжно на руку й запитую: "хочеш на коліна, до сонця?"

— Можна. Так, берись лапками за штани, далі... дурна, падаєш? А я, по-твоєму, як держуся? Але ти не знаєш, ні, ти не знаєш, що я Корній Дізік, п'яний сьогодні в житах, а?

— П'яні жита, розступіться! Плювати на смерть, Гострого, — я співати хочу, чуєш, степе?!

Ой, що-ж бо то та за ворон...

І горить передо мною ще й досі Гордина могила під сонцем, червона хустка Уляни і я, коли згадую своє дезертирське життя...

Питаєте про Матвія Киянчука? Розкажу, але не зараз, бо в житах загубилася моя доля і мені хочеться плакати, мов дитині, або співати, як співають старі, коли згадують молодість, а я ще хочу співати!

Дорогий Читачу!

Кожне видавництво й кожен редактор, пускаючи в світ якісь видання, мусять думати про тих, що ті видання будуть читати. Коли з праці видавця й редактора не будуть вдоволені читачі, то таке видання крім того, що воно не втримається, не має навіть морального права на існування.

Видаючи наш журнал ми думали про одне: зробити його корисним і приемним для наших Шановних Читачок і Читачів. Будемо вдячні Вам за Вашу ширу й одверту думку

про наш часопис. Щоб помогти нам зробити наш журнал таким, якого саме Ви хочете, то дайте нам відповідь на такі питання: 1. Що Вам у нашему журналі не подобається і чим саме не подобається? 2. Що Вам у нашему журналі подобається і чим саме подобається? 3. Ваша статья (чоловік, чи жінка)? 4. Скільки Вам років? 5. Яку Ви маєте освіту? 6. Чи ви канадець, чи новоприбулий?

Коли б Ви хотіли мати якісь нові відділи у нашему журна-

лі, чи мати порушенні якісь теми, яких ми ще не заторкуєм, то просимо також написати. Видавництво й редакція робитимуть усе можливе, щоб дати все те, чого Ви бажаєте. Спільними нашими й вашими силами зробимо наш журнал таким, якого хоче більшість його читачів. Якщо хочете прийняти участь у творенні гарного й доброго журналу, то пишіть негайно, але цілком одверто.

Ваші побажання шліть на адресу:

"Nowi Dni"
Box 452, Term A
Toronto, Ontario, Canada.

СТРАХ

На зборах — обговорення кандидатур до верховної ради. Доповідач від партійного бюро передає завчені до по-дробиць біографії кандидатів. Люди позіхають.

“Ох, швидше б уже кінець. Вдома так багато різних господарських справ, ждуть діти. До чого набридили ці зібрання.

— Товариші, всім зрозуміло? У кого питання?

Мовчанка. І раптом несподівано:

— Скажіть, чи правда, що у кандидата Сергієнка перед революцією було двадцять п'ять свиней?

У кімнаті веселий рух. Де-хто посміхається.

“А що, мовляв, був багатенький, а коли треба — зробили бідняком... Знаєм таке!”

— Це, товариші, дурне питання. Зрозуміло, що коли кандидат перевірений...

Говорить, а очі злі. “Треба запам’ятати, хто під’яджує...”

Тоді другий голос:

— Товаришу доповідачу, а чи може бути таке, що любовницю директора радгоспу нагородили орденом, хоч вона працювала не краще від інших?

(Це після переказу біографії кандидатки).

Ще злішими зробились очі доповідача.

“Запам’ятати й цю. Запам’ятати і докласти, де слід...”

У кімнаті зробилося зовсім весело. Люди кидали дотепи жарти, розійшлися у добром настрої.

А на ранок — сумна новина. Двох жінок, що задавали питання, арештовано, заведено справу про ворожу вихватку в урядовій установі...

* * *

І ось прийшов він — безті-лесний володар одної шостої частини світу, в’їдливий, як їржа, проникливий, як газ. Об-

горнув кожне серце тривогою відібрав спокій і сон. Чия черга тепер? Хто сяде за гратегайливо замасковані дерев’яними щитами, щоб і тої невинної втіхи не мали очі ув’язненого...

— Докторе, власне, чого вам боятись?

Олена Олексіївна нервово пересмукує плечима.

— Чого? Який ви найвний, друже! Адже мій покійний батько — полковник петлюрівської армії. Це — раз. Погане, я учениця засланого професора, який мені особливо симпатизував. Трете — я очолюю лікарню...

— То ж ви не можете відповідати за чиюсь дурість.

— Коли логічно — ні, але, по їхньому, я за все відповідаю, розумієте? Навіть за те, про що хтось подумає...

Болісна усмішка кривить уста Олени Олексіївни.

Ви не повірите, які в мене раніше були міцні нерви. Уявіть собі морг, де, принаймні два десятки трупів. Морг у глибокому льюху. І ось увечері приходить молода дівчина-студентка, бере від сторожа ключ, і до дванадцятої години одна-однінка порпається в мертвому організмі. А тепер я здригаюсь, мало не кричу, коли в око раптово впаде тінь від дерева...

На всю трьохсоткілометрову округу відоме ім’я лікаря-хірурга Олени Олексіївни. Десять років по мистецькому володіє вона ножем, робить складні операції, рятує здоров’я і життя людей.

Багато пройшло крізь її руки хворих. Інші всього з п’ятьма відсотками на одужання, як то кажуть, “з одною ногою на тому світі”. І тут особливу настирливість виявляла Олена Олексіївна.

Молодший медичний персонал у той час боявся її, як

Пам’яті О. О. Ш.

вогню. Вона була капітаном — розумним, пильним і... жорстоким, щедрим на різкі оклики, навіть на лайку, бо йшлося про спасіння людини.

В очах устає висока постать у білому халаті і з білим ковпаком на голові. Руки закривлені, страшні, водночас сильні й ніжні, руки майстра життя...

На операційному столі тяжко спить блідий, придушений хлороформом юнак. У нього розкрайне черево, видно, як пульсують внутрішні органи, і там, у небезпечному сплетінні м’язів причається смерть загрожуючий опух... Рука хірурга робить успевні, розраховані до міліметра, рухи, відділяє хворе місце від здорового. Санітарка держить напоготові таз, червоний шматок м’яса летить у нього... Все. Юнак живим!

Ой, яка втому після цього напруження! Медична сестра витирає рясний піт на чолі лікаря, друга готується мити натруджені руки.

Руки — це все. Вони не повинні мати справу з кухнею, з якимсь іншим приладдям, крім скальпеля. І вони конче потребують спокійного, врівноваженого настрою, але...

— Сьогодні мене викликали в НКВД, — каже Олена Олексіївна і дивиться кудись мимо порожніми очима.

— Ну, то що ж, хай викликають.

— Питали, чому не була я на тому зібранні і як припустила, що в мене працювали... такі елементи.

— Олена Олексіївна, плюньте на це. Вам, власне, треба відпочити. Беріть місячну відпустку тай їдьте собі.

— Коли б же пустили, я б поїхала! Але — відмовляють.

І безпорадно кладе на стіл виплекані і мужні руки.

(Закінчення на сторінці 12).

А. Грицук

Українсько-білоруські відносини в добу Б. Хмельницького

Велике повстання українського народу проти Польщі в 1648 р. під проводом Б. Хмельницького стрясло до глибини не тільки державним організмом Польщі, але й змінило всю політичну ситуацію на сході Європи. Незначний з початку бунт особисто покривденого і мало відомого коронного писаря проти ве-

ну віру", як говорилося тоді, але це — смертельні змагання дозріваючої до самостійного життя України з поневолюючою її Польщею. Жовті Води, Корсунь, Пилявці, Зборів — це етапи, якими Хмельницький ішов від перемоги до перемоги. Приголомшена в початках Польща почала готуватись до рішучої відплати.

Прийшло Берестечко і з ним повна поразка українського війська. Здавалось, що з громовим польським "Te Deum ляудамус" пробиває остання година для відродження України. Однаке так не було. Одною перемогою не можна вже було погасити розгорівшого пожару. Однаке, ця поразка мала рішичий вплив на всю політику Хмельницького.

Досі єдиним його союзником були татари. Бій під Берестечком показав, що цей союзник дуже недійний. Не будь тоді ханової зради, то бій приняв би зовсім інший характер. Це змусило Хмельницького шукати більш надійних приятелів для зміцнення свого фронту. Новим союзником стала Росія. Переяславська угода 1654 р. вже на самому початку виказала свою недовготривалість. Занадто великі були розбіжності між поглядами й метою українських і російських політиків. Хмельницький розглядав угоду як союз рівноправних держав, а цар вважав її за інкорпорацію українських земель до Росії. Ці розбіжності виявились не тільки на самому початку ще при заприсяженні Переяславської умови, але й ще більше при спільніх воєнних діях проти Польщі, коли царський воєвода Потьомкін хотів відвоювати українські землі від Польщі на царське ім'я. В часі цієї українсько-російської війни проти Польщі, Хмельницький звернув увагу на можливість іншого союзника, так само виявляючого незадоволення ані з Польщі, ані з Москви. Цим союзником мало статись Велике Князівство Литовське — Білорусь.

Білоруси, особливо ті, які жили в південних і північно-східніх землях Великого Князівства, від самого початку повстання Хмельницького

ликої й могутньої Польщі, виріс в скорому часі до небувалих розмірів. Скоро стало ясно, що це вже не війна "черні" проти використовуючих її магнатів, не війна навіть за "православ-

ство Литовське — Білорусь.

Білоруси, особливо ті, які жили в південних і північно-східніх землях Великого Князівства, від самого початку повстання Хмельницького

відчували велику симпатію до визвольної війни українського народу під проводом Б. Хмельницького. Багато з них, покинувши свої землі, навіть служили у Війську Запорізькому. Багато з них були при дворі Хмельницького і навіть відігравали там поважні політичні ролі. Варто згадати такі імена з білоруської аристократії як Стеткевич, Виховський, Ю. Малаховський та багато інших. Беручи це до уваги Б. Хмельницький намагається нав'язати країні відносини з офіційними й неофіційними білоруськими колами. Але його білоруська політика була подвійна. Поперше, він мав широкі задуми об'єднати всі "руські" землі в одну величезну державу, яка вбила б клина між виростаючою потугу Москви і стару, хоч вже й розкладену, але ще експансивну Польщу. З тією метою він вислав на Білорусь Золотаренка, як наказного гетьмана, ніби то на підтримку союзним тоді йому російським військам, які вели спільну з українцями кампанію проти Польщі. Справді Золотаренко мав наказ займати білоруські міста і приймати присягу від них на ім'я "гетьмана і всього Війська Запорозького". Цар же зі своєго боку займав білоруські землі під "свою неподільну власність". "Нічого дивного, що між Україною та її союзницею Москвою, як тільки вибухнула польсько-московська війна і на Білорусь увійшло військо під проводом самого царя, — негайно розпочалася вперта боротьба за білоруські городи, які Москва почала вважати, очевидно, своїми і в них про ніяку владу гетьманську, ніякі присуди козацькі, ніяку запевненість від руського київського митрополита — ні знати не хотіла" (В. Липинський, "Історичні студії та монографії", т. III, стор. 38). Для ліпшого зрозуміння цієї боротьби "двох Русей за третю Русь" варто познайомити читачів зі справою творення "козацького присуду" на Білорусі. Як тільки Золотаренко з'явився на Білорусі, то до його табору під Могильовом приїхав білоруський шляхтич Кость Поклонський — "живнір відважний, промовець красномовний, людина зручна і з великими зв'язками між могилівською шляхтою". Він заявив Золотаренкові, що хоче зложити присягу цареві московському на руки Гетьмана Запорозького. Разом з ним було "400 могилівських міщан та шляхтичів; між останніми визначнішими були: Лесько Учинський, Станіслав Монвід, Богдан Івановський, Павло Окуревич, Михайло Рудницький, Олександер Кучинський, двох Хоментровських та інші" (В. Липинський, "Істор. студії та монографії", т. III, стор. 37). Московські бояри дуже обурились за це на Золотаренка, вимагаючи, щоб Поклонський присягав безпосередньо цареві московському. Та Золотаренко не дався переконатись і відіслав Поклонського до Чигирина, а сам зайнявся окупацією як найбільшої частини Білорусії та організацією там козацької форми влади. Безпосереднє приєднування білоруських земель до "Війська Запорозького", не ду-

же подобалось білоруським патріотам і тому частина їх почала відхилятися від Золотаренка. Відступив від його Й Поклонський, діставши від московського царя право організувати Білорусь, як незалежну державну одиницю рівноправну Україні в складі Московського царства.

Як бачимо, ці розбіжності між Поклонським і Золотаренком були на користь росіянам, бо влегшували їм окупацію Білорусі й послаблювали позиції Б. Хмельницького. Але Й Поклонському цар не дозволив на ширшу діяльність, обмеживши засяг його впливу лише до меж Могилівського повіту. Тим часом Москва, закріпившись на Білорусі, почала жорстоко розправлятись з проявами незалежної думки серед білорусинів. Наляканий цим Поклонський, що йому шляхтичеві та ще й на своїй землі наказано було підписуватись "царським холопом", вернувся в підданство Річи Посполитої, отримавши повну амністію ("Вол. лєг", IV, стор. 234). Помилкою Хмельницького було, що він хотів "не зриваючи з Москвою всі руські землі до України прилучити". Доказом цього є хоч би випадок з Поклонським, який хотів створити Білорусь на козацький взірець, але не підлеглу Війську Запорозькому, а самостійну, хоч у союзі з Україною проти Москви й Польщі.

Варто ще відмітити діяльність Івана Нечая, який був від 1656 р. наказним гетьманом на Білорусі. Його політика була відмінною від політики Золотаренка, а часом навіть не дуже згідна з політикою самого Хмельницького. Не зважаючи на наказ Москви, що "казакам на Белой Русі не бить", він продовжував організацію білоруських козацьких частин на щораз більшій території, відбираючи її від Москви. Організація мала наскрізь національний характер і виразно прямувала на створення білоруської держави з українською козацькою формою організації. Скоро велика частина Білорусі була охоплена діяльністю Нечая. Він мав під своєю владою 14 районів, в яких було 15 військових одиниць. З такою силою Нечай не дуже боявся Москви і на всі царські вимоги зупинити організацію "беларуского казацтва" категорично відмовлявся виконувати московські накази. Хмельницький на московські скарги відписував, що "він просто не може нічого вдіяти, бо ані Нечай, ані його козаки не стоять під його безпосереднім командуванням". (Акіншевич, "Кривицьке казацтво у 17 стол."). Кінець Нечаєвої організації був трагічний. Юрій Хмельницький дав наказ про ліквідацію Нечаєвих козаків на Білорусі. На підтримку виконання цього наказу вирушила велика московська армія, яка розбилла Нечаєве військо. Він сам і його прихильники попали до полону й були заслані на Сибір.

Через неясність політики відносно білорусинів не здійнилося створення українсько-білоруського клина проти Росії й Польщі. Хмельницький не врахував, що білоруси жили в спіл-

ці з Польщею, хоч і обмеженим, але всетаки державним життям і перехід під безпосередню владу гетьмана їм був не дуже до вподоби.

До тієї самої спроби Хмельницького створення протимосковського фронту з "усіх руських земель" треба ще зарахувати й союз Турово-Пинської землі з Україною. Білоруська шляхта тих земель 20 червня 1657 р. добривільно зложила присягу на нерозривність Турово-Пинської землі з Україною і отримала від Хмельницького забезпечення на свої права й свободи.

Простежимо тепер інші шляхи, якими йшов геній Хмельницького до створення незалежної української держави. Треба пам'ятати перш за все, що московська загроза для України виникла пізніше (по Переяславській угоді), коли Росія одержала "мандат" на українські землі. До того часу Хмельницький рахував головним ворогом України Польщу. Цар виразно показав своє обличчя аж у 1656 році, коли уклав сепаратний мир з Польщею у Вільні. Там зовсім не було допущено до переговорів козацьких послів і сам цар виступив як протектор над усіма "руськими землями". Тоді Хмельницькому і всій старшині стало ясно, що розрив з Москвою неминучий і що треба шукати інших союзників, які б зрівноважили сили Польщі й Росії. При такому стані речей думка Хмельницького мусіла звернутись на північ, де вже існувала коаліція держав Швеції, Прусії й Білорусії. Раніш до неї входив і московський цар, але занепокоєний перемогами шведсько-прусько-білоруських військ над поляками, відішов від союзу й уклав з Польщею загаданий уже Віленський мир. Хмельницький вже довго вів поза плечами Москви таємні переговори з цими державами, але його військові дії були спільні з Москвою. Тепер же, після Віленського договору Москви з Польщею, Хмельницький вирішив виступити самостійно проти Польщі по стороні північної коаліції. Був підписаний договір, на підставі якого Україна мала стати самостійною державою в союзі з Швецією й Білорусією (Вел. Князівством Литовським). До цього союзу пристав також і Семигород на чолі з князем Ракочи, який за пляном со-

юзників мав одержати південні польські землі з Krakowom.

Весною 1657 р. союзники почали генеральний наступ на Польшу. Та було вже пізно, бо полякам вдалося перетягнути на свій бік Крим і Прусію, яка цією ціною визволилась з-під польської протекції. Війна була програна і Україна лишилась з своїми власними силами.

Не зважаючи на програну цієї вирішальної війни, все таки переговори Януша Радзівіла з Богданом Хмельницьким, які велись на протязі чотирьох років і закінчилися підписанням шведсько-білорусько-української угоди в Корсуні, мають історичне значення для України й Білорусі. Вони є доказом, що наші народи (український і білоруський), які колись відіграли велику культурну й політичну роль на граних східної й західної Європи, вже 300 років тому зрозуміли конечну потребу створення спільногого фронту в боротьбі за свою незалежність. Вбити клина між Польщу й Росією, створивши спільний українсько-білоруський фронт, — це була геніяльна ідея Великого Богдана. Правда, може з початку він ішов і неправильною дорогою, намагаючись інкорпорувати білоруські землі до української держави, зражаючи тим до себе білоруських магнатів, але пізніш життя показало неправильність цього шляху і вже його відпоручник наказний гетьман Іван Нечай не прилучав білоруських земель до Війська Запорозького, а намагався діяти як "білоруський полковник", роблячи все можливе для відірвання Білорусі від Польщі і звернення її симпатій до рідної по крові України.

Сьогодні, 300 років пізніше, коли українці й білоруси в кривавих змаганнях з тими самими ворогами, будують свої самостійні держави, велика ідея Хмельницького виринає знову на поверхню, як одна з найактуальніших справ політики обох народів. Сьогодні обидва наші народи, навчені вже історичним досвідом, ясно розуміють, що без самостійної України тяжко говорити про самостійну Білорусь, а без самостійної Білорусі так само важко здобути вільну й самостійну Україну.

ІМПЕРАТОР СОВЕТСЬКОЇ АГРОБІОЛОГІЇ

АКАДЕМІК ТРОХИМ ЛІСЕНКО

1. Той, що сучасне й майбутнє творить.

Мабуть ніхто з українських вчених не досягнув такого високого, можна сказати навіть монопольного, становища в ССР, як українець з кровій кости академік Трохим Денисович Лісенко. Справді так. Ніхто не тільки з українців, а й живих тепер російських вчених, не має стільки уваги й поваги, відзнак і народу "от партії і правителства", як має їх син незламного українського народу академік Трохим Лісенко.

Але разом з тим нема в ССР жодного видатного наукового, державного, військового чи партійного працівника, якого б так широко любили й поважали в народі, як люблять і поважають академіка Трохима Лісенка.

Треба знати, що ССР не є нормальні країни. О, ні! Там все навпаки! Отже, коли партія й уряд когось люблять і йому довіряють, то все населення (навіть значна частина партії!) тій людині не вірить і її ні в якому разі широ не любить і не поважає. Саме тому академік Лісенко й заслужує нашої уваги, що його обдарувала довір'ям партія й советський уряд, а разом з тим він не втратив любови й поваги від найширших мас народу.

Повстає питання: чи ми, українська політична еміграція мусимо виклясти академіка Т. Лісенка тільки за те, що він має те довір'я і в додаток до його декілька посріблених і позолочених бляшок, які там звуться орденами? Чи ми мусимо вивчати й шанувати підсоветських українців лише після їх заслання, чи розстрілу?

Ні, ми маємо інший погляд. Ми кажемо: слава тим, що вміють умерти за Україну, а ще більша слава тим, які вміють для тієї України жити й творити там, де це взагалі не-

можливо. Хоче того академік Лісенко, чи не хоче, а цим ми сьогодні найменше маємо цікавитись, але силою фактів він живе й творить на майбутній доброті і славу України.

2. Картопля в Сиваших...

Чи ви, дорогий читачу і ти прекрасна читачко, були в наших степах? У тих самих степах

Український бавовник "Одеський-І", що його вивів академік Т. Лісенко.

пах, у яких колись хвилювалося море тирси і ковиль-трави, а тепер укритих ланами золотистої пшениці та ячменю? Коли були, то ви самі зна-

ете, а коли ні, то ми вам скажемо, що ще недавно в тих степах росли лише пшениця та ячмінь. Так, тільки ячмінь і пшениця, бо вони потребують тільки 110 днів росту, а скажемо картопля потребує рости 140-160 днів (залежно від гатунку). Вологи в наших степах, особливо в Сиваших коло Криму, дуже мало і на такий довгий час не вистачає. Уже в кінці травня степ золотиться, а в червні - липні, як каже М. Рильський нема нічого на землі степовій — "тільки синє небо й жовті стерні".

Колись ніхто й не пробував нічого сіяти в степу крім пшеници й ячменю. Всю городину привозили. Пізніше, за доби соціалізму, коли люди, наче раби, закріпились за колгоспами й заводами, а транспорт перестав служити людям, а став виконувати п'ятирічки — привезти щось не було кому й не було чим. Мусіли самі розводити все. Та біда — навіть картопля не вдається у степах. Ще коли привезеш насіння з півночі України, то сяк-так вродить, але на другий рік, коли садиться тією, яка в степу виросла — не вернеш і насіння.

Десятиліттями мучились селяни, агрономи, дослідники, але успіхів — ніяких. Пробували й поливати її — не росте! Вирішили всі, що то ґрунти непідходящі.

Та ось з'явився молодий агроном-дослідник Трохим Лісенко. Ходить він по картоплі, то на листя увагу свою зверне, то білу з золотом квіточку з бадилкині зірве, то землю відгорне й до коріння загляне, щоб "душу" рослини побачити.

І так рік, другий, а тоді несподіваний висновок: найвідповідальніший час розвитку картоплі — період цвітіння. Коли цвіте, тоді й бульби в'язнуться. Коли її садимо вес-

ною, то цвісти вона мусить у червні-липні — час найбільшої спеки. Спека надзвичайно виснажує рослину, вона без силіє і не може спромогтися на в'язання бульб...

Вчений дає практичну пораду: вивести скороспілі гатунки картоплі і садити її не в квітні, щоб вона цвіла в червні, а в час між 25 червня по 5 липня, щоб примусити її цвісти у вересні, коли спека вже не дошкауляє. На ділянках одеської дослідної станції він виводить нові гатунки які в народі огульно звуть "липневою" (бо в липні садиться) і за пару років південь і схід України має власну картоплю не як горіхи, як було досі, а окремі бульби якої перевищують два фунти кожна!

Досвід України використовують: Закавказзя, Передкавказзя, Надволжя, Казахстан і вся Середня Азія. А все це разом дає: територію в 3-4 тисячі кілометрів завдовжки і 2-3 тисячі кілометрів завширшки. Крім того Лисенковим відкриттям зацікавились американські сільсько - господарчі журнали.

Результати: населення має картоплю, держава має міліони карбованців економії на транспорті й розподілі, а Лисенко подяку й повагу від населення і ордени й нагороди від держави. Крім того заздрість від декого з нечесних своїх колег...

3. Ростіть скорше, хліба українські!

Ходімо, дорогий читачу і ти прекрасна читачко, далі. Помандруємо степами нашими українськими, безкраїми шукати слідів праці вченого нашого. Вже кінчається лютий і повіяли вітри-теплові з моря нашого. Тоді збуджується від зимового сну озима пшениця, тоді й ячмінь сіється. Сівба — найвідповідальніший момент у степовому господарстві. "Сій у грязь — будеш князь", — каже степова українська мудрість. Це значить: сій рано, поки земля не пересохла, тоді й уродить добре.

Та протягом одного дня не посіш. Сівба затягується на 10-12 днів. Врешті, посіяли. Росте хліб, аж степ радістю квітне. Пішов у стрілку. Колоситься. Квітує. А ось і наливатися земною силою колос почав. Тішиться хлібороб — буде хліб! Ще тиждень і вистигне. Хоч би Бог дав дощку, або хмари трошки, щоб пекуче сонце заступила. Ale ні! Замість дощу раптом повіяли суховії з Малої Азії. Сухі й палючі, наче саме пекло ними дихає. Стоїте в степу й журно дивитесь, як на ваших очах скручуються ще зелені листочки пшениці й ячменю, бачите, як на ваших очах замирає недостиглий колос лиш молоком матері-землі налитий...

— Ex, як би хліб дозрів на 3-4 дні раніш...

Але ви безсилі перебороти природу. На це лише Лисенко здібний. І от він знову на ланах степової України. Сірий і непоказний походить він на ланах Одеської дослідної станції, якої він є не тільки керівником, а й її душою й серцем. Він щось думає й вираховує. І, врешті, знову висновок:

— Процес розвитку рослин починається з моменту збудження потенційної життєвої сили, невидимо закладеної в зерні, і кінчається повним досягненням нового зерна. Цей процес триває певну кількість днів. Щоб тільки збудився і вискочив на поверхню землі рослинний живчик, то треба — залежно від температури повітря й ґрунту та відсотка вологи в йому — 6-8 днів.

I наш вчений пропонує відбити цей процес проростання зерна у будовах, поки ще сніг на степу і сіяти не настав час. Зерно розстелюється по підлозі, відповідно зволожується, в помешканні тримається потрібна температура і воно кільчиться, чекаючи на тепло в степу. За тиждень-два, коли потепліло, сіється. I тоді воно сходить не за 6-8 днів, а за два! А досягнення приходить на 4-5 днів раніш і хліб уникає згубної сили суховіїв. Цей

винахід має особливе значення для півночі, де на недостиглі збіжжя вдаряє мороз, або сніг падає.

Знову наш вчений має честь і славу від народу й відповідні нагороди від держави...

4. Розмотаймо клубочок!

Колись в Україні шили одяг з конопляного й лляного полотна. Тепер — переважно з бавовняного. А бавовняні тканини виробляються з білої тонкої й шовковистого блеску бавовняної нитки. Тож, дорогий читачу і ти прекрасна читачко, становте поруч, візьміть ото легенький шовковистий клубок і киньте його поперед себе. Нехай котиться клубочок. А ви підіть слідом за ниткою й дійдете не до кого іншого, як до нашого великого вченого академ. Трохима Лисенка. То він подарував Україні бавовну!

Бавовна — біле золото. І росте вона з давніх-давен у теплих південних краях — в Індії, Китаї, Єгипті, Ірані, в Середній Азії. Ale... нема нічого вічного й незмінного. У тридцятих роках завезли бавовну в Херсонські степи, на Нижнє Подніпров'я. Вірили, що середньо-азійські й кавказькі гатунки бавовни витримають південно - українське підсоння з ранньою весною, з гарячим літом та пізньою сухою осінню.

Надії первого року майже виправдалися: велика частина бавовняних коробочок розкрилась і було зібрано від 5 до 7 центнерів бавовни з гектара. Це був початок нової епохи в сільському господарстві України...

Ta не щороку було однаково тепло літо і не щороку вистигали "теплі азіяти", як звали в нас середньо-азійські гатунки бавовни. Крім того по сівні площа бавовни збільшувались, а возити насіння за 3-4 тисячі кілометрів не так то й легко. Ціна на його була величезна.

За цю справу береться академік Лисенко. Під його керів-

ництвом Одеський селекційно-генетичний інститут (зокрема академіки М. Ольшанський та І. Губенко) виводить український бавовник "Одеський - І" за чотири роки... Інші вчені на виведення нового гатунку витрачали 15 років!

"Одеський - І" дозріває на два тижні раніше і дає більший урожай за всі чужі, масово випробувані в Україні, гатунки бавовника. І дякувати за це Україна має своєму синові — Трохимові Лисенкові.

5. "Дайош Москву!"

В країні будованого соціалізму ССР — всі нації "рівні" і всі республіки "мають право" на свій розвиток. Це на сталінському напері так. А справді навпаки: де тільки що появиться лише, то все до Москви мусить іхати. Чи де артист талановитий з явиться, чи спортсмен добрий виробиться, чи науковець геніальний виросте — все до Москви забирається: одного купують, а другого "деликатно просять..."

Бо Москва, бачте, — пуп Росії соціалістичної і тому в ній мусить бути все найвище, все найкраще, все належніше і взагалі все, що є на світі, але конче з приrostком "най". Без того Москвя перестане бути світлом для всіх темних і незрячих.

Забрали й нашого Лисенка з України. Забрали й призначили на президента Всесоюзної (незабудьте прочитати це слово, як Всеосійської) Академії с.-г. наук ім. Леніна. Та на цей раз Москва прорахувалась: не вона перемогла Лисенка, а він її! Дуже вже пізно забрали Лисенка. Аж тоді, коли він мав світову славу, як український вчений. Не тільки весь ССР, а й цілий світ знав уже, що Лисенко український, що він працював в Україні й для України. А що в Росії рівного йому вченого не знайшлося, то його й поставили керувати агробіологічною наукою всього ССР. Іншого виходу не було. Ліквідувати його — не можна, бо він занад-

то корисний і потрібний державі, лишити його в Україні — не можна, бо тоді Україна опередила б у науці не тільки Росію, а може й цілий світ. Тоді найкраще посадити його в Москві і сказати: він наш, він не український, а совєтський (читай російський!) вчений...

Чи Трохим Лисенко щасливий з того, що Москва обдурувала його почестями, ми не знаємо і знати тепер не можемо. Ми тільки знаємо (за свідченнями російських журналістів), що при кожній згадці про Одесу академік Трохим

6. Сталін обікрав Лисенка.

І сказав поет: "Вітри шумлять, вітри на арфах грають." Але то тільки в поезії такі вітри симпатичні. В степу — навпаки: вітри велику шкоду роблять. На початку літа вони сухі й палючі, а в інші пори року, хоч і не такі сухі, але землю завжди сушать, вивірюючи з неї рештки вологи. Часом вони бувають такої сили, що вивіють не тільки рослини з коренем, а навіть зносять досить вогкій ґрунт, насипаючи з його кучугури, наче з снігу.

Пшениця-семиколоска, що її вивів академік Т. Лисенко.

За її допомогою він має намір потроїти збір зерна.

Лисенко стає замріяний і ніби зажурений. Старе українське "де мати родила — там земля миля", очевидно і в добі соціалізму діє.

За порадами вчених і дослідників, вирішено садити є степах полезахисні лісові смуги. Ці смуги мали розбивати силу вітрів, затримувати во-

логу і сприяти рівномірному розміщуванню снігу на полях. Такі смуги садять уже роками, але успіхів поки що добрих нема — смуги ростуть дуже кволо. Після багатьох років майже безрезультатного вкладу міліонів робочих днів у ці смуги, за справу, врешті, береться Лисенко. І коли він на вроочистих зборах Академії з приводу його 50-літнього ювілею сказав: “Допоможемо вирости міліони гектарів лісу в степу”, то весь СССР від малого до старого вірить, що так буде.

Навіть партія й сам Сталін повірили, що ліс таки рости ме. Тому, не довго думаючи, Лисенків плян перебирає... диктатор. І з того дня весь СССР вигукує: “Великий геніяльний Сталінський плян петретворення природи!” Одним словом, раб мусить працювати, а слава нехай панові буде.

На тому самому ювілейному зборі Академії наш вчений робить ще одну обіцянку: “Змінюючи природу гатунку, збільшимо вагу зерна в одному колоску на 1 грам!” Мізерна ва-

га — один грам. Аптекарську вагу треба мати, щоб зважити його. Але це означає: потроїти збір зерна в країні, бо до сі світ знає середню вагу зерна в одному колоску $\frac{1}{2}$ грама! А на другий день всі газети й радіостанції СССР вигукували: “Геніяльний, нечуваний і небачений в історії, сталінський плян збільшення врожайності соціалістичних ланів!”

По-російськи це зв'ється: “Ловкость рук і нікакого мешенства”, а по-нашому просто: безсоромний грабунок серед білого дня. Жоден монарх на те не міг би собі дозволити. Не це тільки вожді здібні.

7. “Не може!” — “Може й мусить!”

Навколо особи Лисенка знявся неймовірний галас не тільки вsovетській, а й у світовій пресі й радіо. Українська еміграційна преса додає й свого голосу до цієї музики, очевидно засуджуючи Лисенка, як і все те, що підтримує керівна кліка СССР. Чи це добре мірило в даному випадку? Сумніваємося.

В чому саме новаторство Лисенкової науки? Зміст всієї цієї наукової суперечки, яка набрала вже політичного зафарблення, зводиться до питання: чи рослина може успадкоємити придбані ознаки й якості, чи не може?

Досі світова біологічна наука твердила: “Не може!” Український вчений Лисенко доводить протилежне: “Може!” і ще й з українською впертістю додає: “І мусить!” І в цьому весь його “гріх” і вся “політика” в його науці.

Колись Коперника спалили живцем за його сміливі відкриття, щоб потім ставити йому пам'ятники. Чи ми мусимо зробити те саме з найвизначнішим українцем нашого часу, з тим, хто робить епохальні відкриття в науці і спромігся стати справжнім імператором агробіології в країні, яка тепер займає значно більше, як одну шосту земної кулі?

Ні, таки варто почекати з висновками. І українська політична еміграція з негативною оцінкою Лисенка почекати мусить.

серйозніша, ніж поодинокий випадок. Мені зрадили руки, розумієте? І я непевна, що під час операції не заріжу людину. Непевна, що зможу працювати взагалі...

Знову ходила тінню, як пріречена, відповідала недоречі, посміхалася вимученою усмішкою.

І одного разу застугонали рідні в вікна колег-лікарів. Олена Олексіївна отруїлася морфієм...

Цілу ніч лікарі рятували лікаря. Підтримували серцеву діяльність, відганяли примару смерти.

Ось позіхнула Олена Олексіївна, обвела свідомим поглядом колег, проказала, дивно розтягуючи слова:

— Не трудиться. Я знала що роблю. Ця доза смертельна.

Догоріла, як свічка, колишня володарка над смертю, лежала непорушною з печаттю спокою на устах.

Страх

(Закінчення зі стор. 5).

Чому доля іноді відвертає обличчя від людей? У когось є родина, щирий друг, який дасть розраду, візьме на себе частину тягару, вміло усуне гнітуючу думку. У Олени Олексіївні особисте життя не вдалося. Перший чоловік помер з другим розійшлася. Правда є брат і невістка, але ж це — півродини.

Кілька днів ходила тінню по кімнатах, і все думала, думала...

— Лесю, та візьми себе в руки, — казав брат. — А ж дивно на тебе дивитись.

— Не можу я, розумієш? За тиждень три допити. Заберуть мене!

— Заберуть тай пустять. Нема тут стільки фахівців, щоб ними розкидалися.

— А коли заберуть, я не витримаю. Тюрма, брудота воші... фу!

Лихо само не ходить. Воно — шуліка, що нападає на слабшу істоту. І коли жертва переможена, кинена в порох, частково знищена, тоді з якоїсь щілини виповзають інші хижаки і довершують справу.

Не треба, зовсім не треба було братись за ту чергову операцію. Але ж вона, по-перше, нагальна, а по-друге, та-ка легка для Олени Олексіївни. Це — трахеотомія.

Дифтерійний хлопчик захлинявся. Йому необхідно розрізати горлянку, вставити трубку для дихання, і — все.

Та не врахував чогось досвідчений хірург, іншим, стороннім повні були його думки, і — хлопчик загинув.

Батьками було порушене судову справу про недбалство лікаря. Ще допити, трирова, біль власного сумління

— Олена Олексіївна, помилки робить навіть професура. Заспокійтесь!

— Ні, тут спраєа глибша.

Королева Міст Канади

Торонто, "королева міст Канади", має за собою коротку, але повну подій історію. На тому місці, де ріки Дон і Гамбер впадають до озера Онтаріо, існувала вже в давніх часах людська оселя. "Сама околиця мусила вичарувати тут місто", цілком слушно завважує один англійський географ. Оточення сьогоднішнього Торонто здавна славилося своєю врожайністю і багатством риби та дичини. (Назва "Торонто" означає в мові індіянського племені гуронів "міс-

вигляди на буйний розквіт. Однак на історичну арену вступило Торонто, щойно в половині 18. ст. Французи, розширяючи свої володіння в західному напрямі, побудували тут 1750 р. укріплена торговельну станицю Форт Руе при шляху, який вів до одвічного місця зборів індіянських племен — grimuchих вод Ніагари.

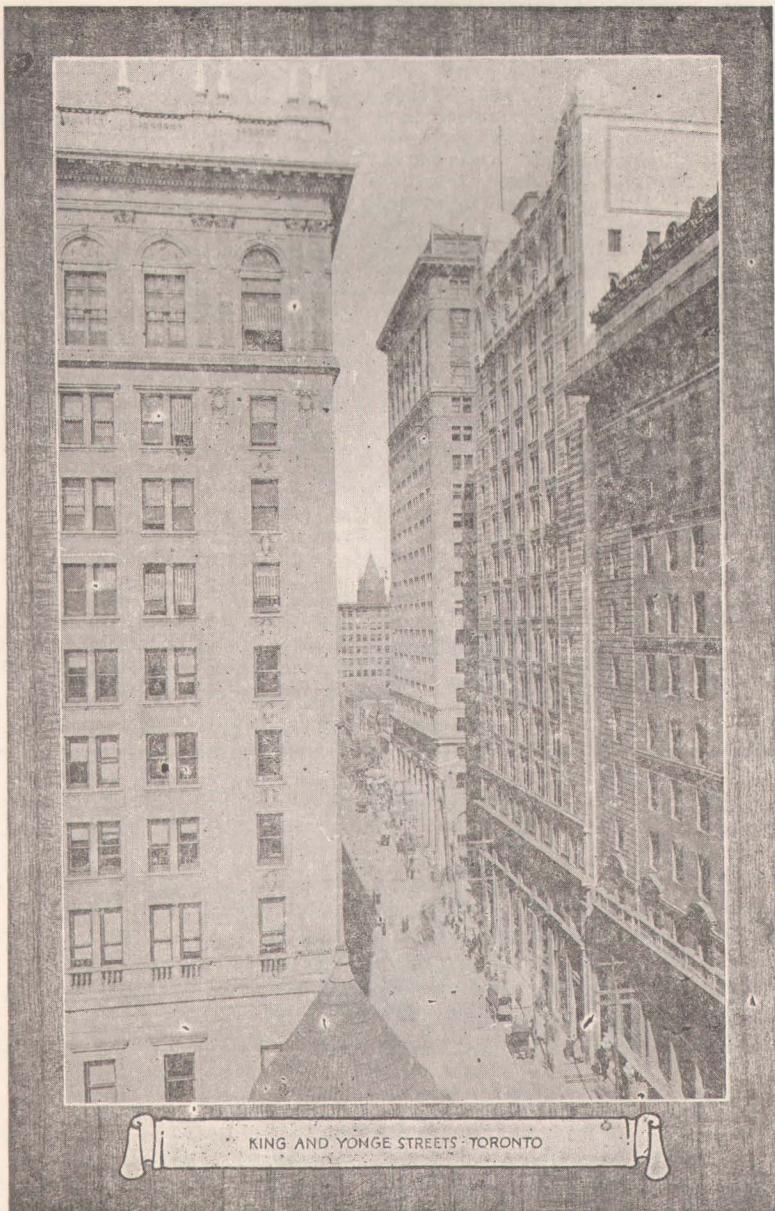
Семилітня війна, у висліді якої вся Канада перейшла під владу Англії, поклали кінець існуванню форту Руе.

Форт і оселю Йорк — назва, що її місце затримало до 40-их років 19. ст. — та положив перші основи під майбутній розвиток великого торговельного і культурного центру — сьогоднішнього Торонто. У віні між ЗДА та В. Британією 1812 р. американська армія добула твердиню і місце Йорк, але недовго була змушенна відступити на свою територію. Форт Йорк, який своїм зовнішнім виглядом скорше нагадує старовинні римські табіри, як модерну кріпость, перенесено згодом на військовий музей. Історичні стрій, картини і мальовида жivo відтворюють перед очима тисяч туристів дні кривавого, але славного минулого.

Торонто, розташоване на важливому комунікаційному перехресті, стало швидко одним з найрухливіших торговельних осередків Канади, і на його вулицях та площах пульсувало невтомне життя. Емігранти зі ЗДА, які залишилися вірними британській короні, зробили місто центром консерватизму, яким воно залишається і по сьогодні, та надали йому особливого характеру. Вікторіанська епоха (1837-1901. р.) принесла з собою всеоїчний розвій ок Торонто та залишила на ньому своє нестерпне п'яно. Широко розбудовано передмістя, створено нові мешканські дільниці та парки, а в середмісті повстав ряд нових будівель — між ними могутня споруда раушу (Сії Гол) та гарний онтарійський парламент, перед яким цікавий глядач ще сьогодні знаходить інтересну пам'ятку: дві гармати добуті британською армією в кримській війні (в Севастополі) та подаровані містові королевою Вікторією.

Під кінець 19. ст. місто нараховувало вже близько 200 тисяч мешканців. Загальний розвиток американської важкої промисловості приніс з собою також індустріалізацію Торонто, а вигідне розташування над озером Онтаріо, на близькій віддалі від великої метрополії ЗДА, зробило місто важливим центром модерної Канади. Коштом 40 міл. доларів розбудовано та розширене торонську пристань. В південно-західній частині міста створено висавовий парк площею 350 акрів, в якому кожного року відбувається національна виставка, присвячена досягненням канадського фармера, робітника й мистецтва. Торонтська дільниця хмаросяг стала фінансовим осередком цілої країни, а З тисячі фабрик міста виробляють майже одну сьому всієї продукції канадської промисловості.

Між модерними будівлями Торонто, які повсталі в періоді між обома світовими війнами, треба відміти і велетенський амфітеатр Мейл Ліф Гарденс, який вміщує 15 тисяч глядачів, 32-поверховий будинок - хмаросяг Канадського Торговельного Банку і Рояль Йорк — найбільший готель Британської імперії, справжній лябіринт з 1200 кімнатами, побудований коштом 16 міл. доларів.

це достатку.) "Земля придатна під управу ріллі, овочеві дерева і виноградники", читаємо в одному французькому історичному джерелі з 18. століття. Оселя яка тут існувала, мала всі

1791 року. Горішня Канада (теперішнє Онтаріо) стала британською провінцією, а Джона Сімко назначено її першим губернатором. 1793 р. він заснував на місці колишньої французької твердині

Центр наукового життя — це університетська дільниця. В лабораторії торонтоцького університету сер Фредрік Бетінг відкрив інсулін, відомий препарат проти цукрової недуги.

На окрему згадку заслуговують культурні скарбниці Торонто: королівський онтарійський музей з цікавими експонатами з ділянки західного та східного мистецтва і з цінними історичними збирками та галерея мистецтв, яка часто влаштовує виставки творів модерних європейських і американських майстрів.

Про активне релігійне життя міста свідчать сухі цифри: Торонто нараховує близько 500 церков і 60 синагог. Між ними особливо замітна церква св. Трійці, збудована в найстаріші часи міста, англіканська катедра св. Йакова і пресвітеріанська церква св. Андрія, один з кращих зразків норманської архітектури в Північній Америці. Найцікавіший та найбільш настроєний храм Торонто — це католицька катедра св. Михаїла, побудована в готичному стилі 1859 р. В травні 1948 р. тут відбувається торжественний обряд свячення двох нових українських єпископів.

Головна артерія українського Торонто — це вулиця Бетерст. На ній та в її безпосередньому сусістві переважає українська мова. Тут пряміщені церкви обох наших віровизнань, Український Народний Дім, редакції чотирьох часописів та цілий ряд українських фірм і підприємств. Торонто «відкрила» для канадських українців т.зв. друга еміграція, що покинула рідні землі після першої світової війни. Наплив своїх сил з Європи та закидаєував та поживав організоване українське життя в Торонті і підніс кількість мешканців міста українською походження до 15 тисяч офіційно і до 25 тисяч фактично..

Рухлива українська католицька громада Торонто набула мин. року д'єцезіяльний дім, в якому пряміщено друкарню і видавництво «Наша Мета» та стойль перед черговим важним завданням: будовою на едри, яка має ста-

релігійним центром цілого Східного Ензархату.

Православна громада здигнула гарний храм-катедру св. Володимира, будову якої закінчено 1948 р. за винятком внутрішніх оздоб (розмальування) і може похвалитися добре зорганізованим хором під орудою п. Л. Білошицького, аматорським гуртом під керівництвом п. Лавро Кемпе і невеликою (600 томів), але добре впорядкованою бібліотекою з великою кількістю чиаців. Православна громада посідає майно на суму понад 400 тисяч доларів. В скорому часі катедра св. Володимира має одержати свого єпископа й тоді можна буде сподіватись, що Торонтська православна громада стане сильним релігійним і культурним центром на сході Канади.

Торонто — також один з найактивніших осередків діяльності УНО, яке буде новий будинок на вул. Калидж, центр СГДК з першою українською друкарнею на сході Канади та новоствореної ЛВУ. В юнацьких організаціях СУМ-і і Пласт-і згуртована переважно новоприбула молодь. Гордість СУМ-у — чоловічий хор «Промеї» (диригент п. З. Гніопко). При УНДомі існує хор під орудою проф. Голинської, аматорський гурток, який виставив недавно оперу «Катерина» і найбільша в Торонті українська бібліотека (коло 5 тис. томів).

Слава українського спорту на чужині — це торонтоське СТ «Україна», яка добула першество і чашу Ліги Сеніорів на 1949/50 рік і ввійшла до канадської Державної Ліги Копаного М'яча.

Історія української преси в Торонто замикається в довгому ряді назв, починаючи від заслужено піонера українського видавничого руху в Східній Канаді, «Українського Робітника», через «Гомін України», «Наш Вік», «На Варті», «Лемківщину», «Нашу Мету» і «Світло» до нашого журналу «Нові Дні». Важливу роль в розбудові видавничого життя тепер відіграє найкраща в Торонті українська друкарня

ОО. Василіян, перенесена при кінці мин. року з Монтер (Альберта).

Торонто — це осідок канадського віддлу Наукового Товариства ім. Шевченка та осередок діяльності Об'єднання Українських Педагогів. Проф. д-р Ю. Геник-Березовський веде лекції української мови при місцевому університеті, а в Месес Гол, найбільш концертний залі міста, де виступала колись Українська Республіканська Капеля під керівництвом О. Кошиця і куди Капела Бандуристів під проводом Гр. Киастого внесла недавно чар нашої пісні, відбуваються майже кожного місяця, а то й частіш, українські національні і місцецькі імпрези.

Українці швидко вrostают в економіку міста і багато з поміж них є сьогодні власниками готелів, крамниць та ресторанів, а українські лікарі, адвокати, інженери та інші висококваліфіковані спеціалісти тішаються пошаною і признанням між своїми і чужими. В рідних школах, які існують при всіх домівках, наша дітвора вчиться української мови та виховується на наших світлих національних традиціях. Українське громадянство Торонто, змінене країнами споміж новоприбулих, іде впевнено вперед, до кращого майбутнього.

Закінчуячи цей короткий нарис про минуле та сучасне «королеви міст Канади», треба відмітити, що Торонто — колись чисто англійське місто — набрало з часом міжнародного і навіть міжрасового характеру. Слов'янська дільниця навколо Батурст і Квін-Вест, китайський квартал мік вул. Алберт і Елізабет та постійний наплив населення різних національностей надали містові нове обличчя. Повільно, але постійно Торонто розбудовується і більша. Підземна залізниця під вул. Іонг. нові будівлі, парки, алеї, мос і та тунелі зроблять його справді мoderним великим містом і гордістю Канади — справжньою «королевою міст Канади», як його величують вже тепер.

ЮРІЙ БОБЕР

ПЕРВІСНІ МЕШКАНЦІ КАНАДИ

Від хвилини, коли перші європейські колоністи поселилися в Канаді, пройшло 340 літ. Велетенський простір одної з найбільших та найбагатших країн світу був заселений на початку 17 століття тільки кількома сотнями тисяч індіян, які провадили нуждене животіння у вічній боротьбі проти природи та проти своїх сусідів. Французькі поселенці, які заснували 1608 р. місто Квебек, швидко заприязнилися з тубільним населенням, що належало до племені Гуронів. Їзутіцькі місіонери ширili між місцевими індіянами християнство й освіту, а сміливі завойовники та авантюристи посували межі французьких володінь далі на захід і південний схід. Лілейний пра пор бурбонських королів повівав над велетенською територією від ріки св. Лаврентія до гирла Міссісіпі.

Оповідання Джона Купера і Карла Мая прос

«дикий Захід», країну пригод і романтики, ідеалізують життя та побут індіян — бідних, але гордих дітей природи, які відважно захищають свою країну перед білими наїзниками. Давні хроніки і подорожні записи, які збереглися в старовинних монастирях Франції, оповідають багато цікавих подробиць про історію цих перших господарів Канади, про могутні та безстрашні племена, що гинули, але не здавалися в боротьбі з європейськими авойовниками. Пам'ять про ці криваві, але героїчні, часи живе до сьогодні в переказах та легендах білих поселенців провінції Квебек предки яких часто своїм життям мусили платити за право на цю країну, названу на честь старої батьківщини «Новою Францією». Тільки міста Квебек і Монреаль — два головні центри французької колонії — встоялися проти атак жорстокого племені могавків, постражху всіх білих, які жили над долішньою течією ріки св. Лаврентія.

На початку 18. ст. Англія і Франція зударилися в завзятому змаганні за владіння північноамериканським континентом. Цілий ряд довших і коротших воєн, у яких індіянські племена брали активну участь, показав їм справжнє обличчя "цивілізованої" білої людини. Гуруни допомагали Франції, а їхні ж одвічні вороги — ірокези — виступали по стороні Англії. Жахливі масакри і нещадне винищування противників включно з жінками й дітьми були буденним явищем. Щойно семилітня війна, у висліді якої східня Канада була прилучена до Британської Імперії, закінчила ці криваві змагання.

Також індіяни Західної Канади, мешканці прерій, скоро дісталися під панування Англії, яка мудрою й далекозорою політикою заощадила собі кошти довгої і непевної боротьби. Важливу роль відограла при цьому компанія Гудзонової затоки, закладена ще 1670 р. для торгівлі хутрами з місцевими індіянами. Службовці цеї компанії створили цілий ряд фортів і торговельних станиць від Вінніпегу аж до Скалистих Гір і так підготували перехід цієї території під владу Великої Британії. Тоді коли криваві війни з індіянами стрясиали західним пограниччям США і карні експедиції чергувалися з жорстокими масакрами білих поселенців, англійський уряд добився шляхом переговорів мирної розв'язки індіянської проблеми. Індіянам признано право на існування, якого їм вперто відмовляли колонізатори американського Заходу, і забезпечено їм прожиток. В заміні за користування територією, діякою вони мали законне право, ім дали відшкодування — правда, доволі зліденне — щорічно платню в сумі п'яти доларів і мішок муки "на голову". Червоношкірі з особливою пошаною ставилися до своєї "білої матері" — британської королеви Вікторії та совісно дотримували договору, складеного з представниками її уряду. Королівська кінна поліція, яка перебрала заряд північно-західної частини Канади, стала надійною охороною тубільного населення перед безправствами і насильствами білих поселенців. З прикладною суровістю карано перш за все тих, які деморалі-

зували індіян "вогнистою водою" — віскі.

Індіянські племена трьох прерійних провінцій залишено на лоні природи та відведено для них окремі території. Літом кожного року ці своєрідні заповідники відвідують громади канадських і американських туристів. Індіяни зустрічають своїх спрагнених сенсації гостей, які хотять побачити "справжній" дикий захід в своїх шатрах-вігвамах в барвистих строях своїх предків, з перами та "люльками миру". Вони зовсім непогано заробляють на наївності "блідолиціх". В основному вони тепер ще живуть з ловецтва та рибальства, як і їхні предки, що на басківських конях вганяли по безмежних преріях за стадами бізонів, ще й тепер часто кочуючи з місця на місце і тільки поволі звикають до осілого життя. Літом ходять на заробітки до сусідніх міст і містечок, але не мають потрібної витривалості й важко їм втягнутися в темп праці білої людини. Заощадивши невелику кількість грошей, кидають працю і пропивають свої заробітки. Правда власникам барів заборонено продавати індіянам алькогольні напої, але купецька "винахідливість" знаходить звичайно і на це раду...

Колись європейські торговці купували в негрів золото і слонову кістку за скляні прикраси та сережки до носа. Тепер несовісні крамарі, накупивши за безцін старих меблів та іншого мотлоху, везуть свій "крам" цілими караванами вантажних авт в райони, де мешкають індіяни та продають його наївним дітям природи з десятикратним прибутком.

В провінції Онтаріо, найлюднішій та найбагатшій частині Канади, залишилося дуже не багато індіян. Майже всі вони живуть в північно-західній частині провінції, в країні осикових лісів і тисяч озер, крізь яку рука людини проклала дорогу, але якої ще не зуміла освоїти. Їхні хатини і колиби видніють біля залізничних станцій, а молоді хлопці та дівчата виходять до кожного поїзда... жебрати

Коли осінні бурі надсунуть з півночі і вітри з Заполяр'я виють по безкраїх просторах онтарійської пуші, то індіяни кажуть, що це Маніту — "великий дух", якого почитали їхні предки, плаче над недолею своїх дітей. Ю. Б.

ВСЕ ЙДЕ, ВСЕ МИНАЄ...

Українські газети в Канаді принесли вістку, що за постановою IPO зліквідовано український табір "Лексенфельд", який існував від 1945 р. на передмісті Зальцбурга (Австрія). Думасмо, що нашим читачам буде цікаво одержати десь відомості про цей табір.

Табір "Лексенфельд" засновано колишніми німецькими "ост-арбайтерами" в перші тижні по приході американської армії до Зальцбурга. В скорому часі цей табір став культурним і навіть адміністративним центром українців в Австрії. Тут було створено перший український комітет на чолі з адвокатом Ю. Налисником, про який нераз згадувала й московська "Правда". В цьому табірі було створене в-во "Нові Дні", яке видало першу українську

друковану газету в повоєнній Європі, а згодом видало чимало книжок і журналів. В цьому табірі було створено Український Оперовий Театр, на чолі якого стояв єдиний наш оперовий режисер по цей бік залізної завіси С. Бутовський. Цей театр виставив опери "Катерина", "Запорожець за Дунаєм", "Наталка Полтавка", "Кармен" та влаштував цілий ряд концертів. Місцева австрійська критика вистави цього театру на найкращих сценах "міста Моцарта", яким є Зальцбург, оцінила дуже добре.

На сцені цього табору виступали такі співаки як Miro Скаля-Старницький (тепер соліст Паризької опери), Л. Радецька, М. Дуда і багато інших. На його сцені виступали також піанісисти віртуози Карапіс і Максимович. В цьо-

му таборі було створено Спілку Українських Літераторів, Науковців і Мистецтв, в складі якої були такі визначні члени як Ю. Клен, Д. Гуменна (тут вона писала свій роман "Діти чумацького шляху"), проф. І. Раковський, скульптор Н. Бульдин, художник М. Бутович та інші.

В цьому таборі була також українська гімназія, народний університет, дві українські церкви: православна (збудована в одному з бараків і прекрасно оформлена українськими мистецтвами) і греко-католицька, яка користувалася булінком німецького манастиря.

Тут також відбувалися майже всі країні Українські з'їзди й конференції. Взагалі, цей табір в історії української еміграції в Австрії має першорядне мешканців

ВОНИ ПЕРЕМОЖУТЬ

НТАМ

Американський континент за останній рік збагатився не тільки окремими мистецькими одиціями, а й декількома високоякісними групами. На одному з перших місць між ними безумовно треба поставити оперовий ансамбль під мистецьким керівництвом Б. Пюрка. Це невеличка група: Наталія Носенко, Лідія Горн, Ігор Зайферт, Михайло Ольховий, Михайло Мінський і їх музичний керівник Богдан Пюрко. Кількість справді мала, але якість велика. Варто лише раз їх послухати, щоб впевнитись: маємо групу справжніх Богом обдарованих мистців і вона безумовно переможе. Не перемогти їхні не можуть, бо всі працюють, як казав Сковорода, "у сродному собі ділі" і те діло вони фанатично люблять, в його вірять і йому тілом і душою служать.

Що ці люди вірять у свої сили й безмежно люблять свою справу, свідчить, тепер уже можна сказати, історичний факт, що вони в найжахливіших умовах ділівської бідності, безправ'я та явних союзників місій створили в Ні-

НАТАЛІЯ НОСЕНКО, Ліричний сопрано

проф. Б. ПЮРКО.
Музичний керівник Ансамблю

меччині Український Оперний театр (1946 - 1949 рр.), який поставив сім світової слави опер ("Тоска", "Мадам Баттерфляй", "Лаяци" та інші) і відзначив коло 150 концертів.

Це був справжній подвиг і значення його важко переоцінити. Цим ми довели, що українська еміграція — не збройще випадкових та ще й сумнівної якості людей, а частка висококультурного народу. Крім того це свідчило, що ми є саме творча частка того народу і настільки дозріла, що без найвищої форми музично-театрального мистецтва, якою є опера, ми жити не можемо. Створення опери в Німеччині мало величезне значення для збереження морального стану нашої еміграції.

Дуже добре оцінки фахової німецької критики та успіх нашої опери серед вибагливих на музичну німців свідчить про високу мистецьку культуру наших артистів.

В Європі оперовий ансамбль мав всеобщу і беззастережну підтримку від українських громадських і політичних організацій і всієї без винятку преси. І це мало велику вагу в творчій праці ансамблю, бо кожен артист почував, що працює для всіх і разом з усіма робить загальну велику справу. За таких умов легко переноситься навіть найбільші труднощі. Якщо це станеться й тепер, то ми не маємо сумніву, що на американському континенті повстане українська опера, що було б справою великого мистецького й політичного значення, бо коли Канада ще й досі опери не має, то очевидно авторитет українців у ній, якби вони зробили опру, піднісся б високо.

А це цілком реальна річ. На наше запитання про таку можливість, керівник ансамблю Б. Пюрко запевнив, що це не було б фантазією. Склад артистів можна поповнити, оперовий режисер (один з корифеїв української опери) С. Бутовський готовий приступити до

ЛІДІЯ ГОРН, Драматичний сопрано

НОВІ ДНІ, ЛЮТИЙ, 1950

праці кожночасно (він тепер... дякує!), але фінансовий стан

ІГОР ЗАЙФЕРТ, Тенор

ансамблю не дозволяє тепер приступати до чогось більшого.

Ми не сумніваємося: вони переможуть, але коли буде допомога всіх, то перемога приде скорше і легше.

Імен

ПЕРШІ УСПІХИ В ЗДА І В КАНАДІ

В другій половині 1949 року Оперовий Ансамбль під музичним керівництвом Богдана Пюрка прибув до ЗДА і осівся в одному з найбільших скучень українців — Детройті. Після того, коли артисти сякта відзначивали своє життя й після короткого перепочинку, Ансамбль виступив з концертами в Детройті, згодом і в більшості великих міст ЗДА (крім Нью Йорку).

Всупереч навіть деяким сподіванням, всі концерти мали великий художній і матеріальний успіх. Ансамбль дуже прихильно приняли не тільки новоприбулі, а й величезна біль-

шість американських українців.

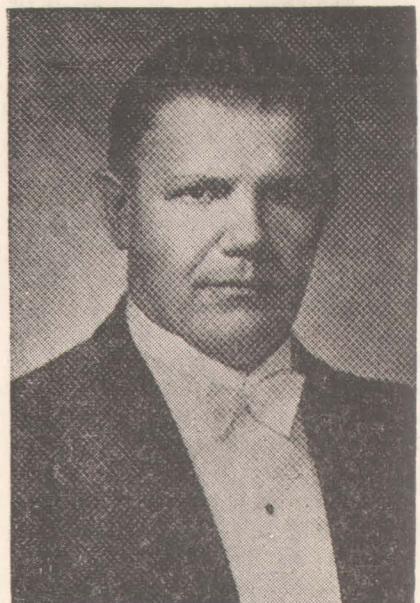
Після повідомлень преси, про виступи Ансамблю в ЗДА, канадські українці нетерпляче чекали на приїзд артистів до Канади. Врешті, в другій половині січня відбувся перший концерт Ансамблю в Торонто, а після того в Гамільтоні та Брентфорді.

Безперечно, що після виступів Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка, концерти Ансамблю були найбільш культурною українською імпрезою в Канаді за останні десятиріччя. Публіка була захоплена. Вся преса подала найкращі рецензії.

Особливим успіхом відзначився концерт в Гамільтоні (заля української православної громади). Для гамільтонців це було справжнє свято українського мистецтва. Присутній на концерті голова міста, запросив артистів дати відкритий концерт в одній із заль Гамільтону. Прибули також представники українців з інших міст Східної Канади й запрошували артистів приїхати й до них.

МИХАЙЛО МІНСЬКИЙ, Барітон

МИХАЙЛО ОЛЬХОВИЙ, Бас

Тепер Ансамбль повернувся до ЗДА, де має відбути заплановані вже концерти (між іншим і в Нью Йорку), а після того повертається до Канади і виступить з концертами в Монреалі, Сент Кетерінс, Ошаві та в інших містах Східної Канади.

Можна сподіватись, що наступними концертами в Канаді Оперовий Ансамбль здобуде собі ще більшої слави й популярності серед любителів співу й музики.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Цим повідомляю, що від 4 лютого ц. р. я зрікся обов'язків управителя, а разом з тим вийшов зі складу редакційної колегії та дирекції видавництва "Гомон України".

Фактично обов'язків члена редакційної колегії я не виконую вже від першого (різдвяного) числа ц. р., тому не несус жодної моральної відповідальності за редактування "Гомону України" за час від 1. січня 1950 р. до лютого 1950 р., коли я цілком відійшов від газети.

Петро Волиняк

МАТИ

“Если враг не сдаётся — его уничтожаю...”
М. ГОРКИЙ

...а дворище тільки шпори-шем поросло. Навіть лооди немає. і кропива не росте цього року. тільки жижкуха по колишньому огойсті поспиналася зридка. А з жижкухи, самі знаєте, — малий наїдок. Лиш живіт дмететься та млость у тілі від неї.

На дворищі — гола хата чорними вікнами на світ діється. Гола зовні і в середині порожня. Така пустка, що й мули в ній не тримаються — десь повилітали вже. Чи подохли може, бо що істи у цій пустці мали?

Чоловік лежав на долівці, мов падло на дорозі. Навіть діти, що як черви повзали ще по хаті, боялися його. лежав і склянними очима в стелю дивився, ніби смерти своєї виглядав відти.

— Ганно, — як з того світу, й очима не ворухнувши, озвався. — Підино в бригаду, мо' там здохло що, бо ж кінець приходить. Хіба не бачиш?

Марійка (найменшенька), що найкраще трималася ще) ішла до дверей і, спіткнувшись на батькову спухлу, як намочена колода, ногу, з личкою кислицю зробила й заскавчала:

— Ма-а-а-мо, хоцу мняса-а-а...

Мати встала. Не дивилася на їх навіть. Ніби в простір лаялась:

— А черви б вас поїли вже...

Взяла торбу, з припічка, що нею вже з місяць здохлятину носить, і пішла з хати.

Іде. А надворі травень холodний та непривітний майже осіннім дощем над людьми й над землею навіть збиткується. Чи пошле Бог літо змученим людям в цьому чорному, проклятому році?

А Ганна йде. Іде, голову вниз опустивши. Ні дощу, ні холоду не відчуває, хоч промокла до нитки, поки до бригадного двору дійшла.

Підходила до двору, останню надію в пошмагованому серці несучи.

— Чи дістану щось, чи сьогодні вже кінець? — думала. і лянула у двір й ожila ніби. Іскорка радості в її очах спалахнула й пелену смертельної туги відсунула. Навіть губи ворухнулися: посміхнутися хотіли.

Зраділа Ганна, бо на вигоні, що за будівлями, гурт людей побачила. Як вовки над здобиччю, сиділи люди навколо коняки, що впала, до стайні не дійшовши.

Сиділи й чекали, коли востаннє дригне ногою загнана й виснажена тварина. Тоді писми мали накинутись на неї, розірвати на куски, щоб ще на день, чи два відсунути неминучу смерть.

Ганна підійшла до першого нервово запитала:

— Чи скоро вже?

— Коли захоче, тоді й здохне, — відповів той, навіть не глянувши. — Не здихати ж їй за твоїм наказом!..

— Хоч чекай, хоч сама здихай, — дбав хтось байдуже.

Ганна поклала свою торбу, сіла на неї й не говорила більше. Та й ніхто не говорив. Сиділи всі мовчки, божевільними очима вдивляючись в останні рухи голодної, як і вони, тварини.

Тихо на вигоні. Тільки дошlopotit по зігнутих спинах людських та по сухих ребрах кобилиних. Сиділи на вигоні, як недопалки на зариці. Навіть чоловічки в їх очах не рухались. Дивилися пристально й не помічали, що не бачать нічого.

Сиділа й Ганна так. Сидить, а думки метеликами снуються: одна другу доганяє і зникають разом. Тоді важкою головою ставала. Немов чорним і крекім чавуном наспалася вона. В такі хвилини не знала Ганна, чи жиє ще, чи у вічне забуття відходить.

Довго сиділа так, а тоді

знову просвітлення надходило. Голова сівала легкою й свіжою. Важкий туман, що на очі впав і світ закрив, сходив і Ганна починала знову бачити все. Вона бачить прозорість кожної краплині дощу, яка спадає на землю; бачить, як сіра пелена хмар, що досі нерухомою брудною ковдрою окутувала землю, рухається, створюючи то дивовижні гори, то палаці казкові. І все це не мертвє, як досі, а живе і все ючить на південь до незнаного, але ясного й прозорого, як блакить небесна, моря.

І тоді — істи хотіла. Істи, щоб жити. Тоді Маріка ніби стояла перед нею і Ганні здавалося, що вона чує:

— Ма-а-амо, хоцу істи-и-и. Здригалася від того, закривала очі і знову впадала в голодне небуття.

Прокинулась Ганна від пострілу. Такий глухий і притишений постріл. Наче ломаку хтось переломив і триснуло від того. Відкрила очі й побачила, як худобина рвучко дригнула ногою й простяглася на вічний спокій.

Над конякою стояв секретар осередку. Іристально дивився на неї, ніби хотів переконатися: жиє ще, чи мертві вже?

Люди насторожились, але ніхто не підійшов до пристріленої тварини. Лиш очима хижими, як вовки голодні, дивилися на секретаря з наганом у руці.

І спокій був на вигоні. Такий спокій, що навіть димок з пострілу не розійшовся. Лиш пасма білі попускав з себе по вогкуму повітрі.

Підіхало авто з гуртом комсомольців і порушило сонний спокій на вигоні. Комсомольці позлазили з авта, відкрили облавок і чекали.

— Прибрати і на миловарню! Зараз же! — наказував секретар.

Комсомольці почали рихтувати дошки і канати.

Люди заворушились.

— Товариш Жемчужніков! — хтось несміло з гурту. — Невже й здохлятини жалко? Хіба не бачите, що люди дохнуть, як мухи восени?

— Що? — аж засичав Жемчужніков. — Люди дохнуть? Не люди, а ледари й симулянти дохнуть. Знайшов людей!..

Натовп загув, але стояв на місці. Не було тої сили, щоб кинути їх на секретаря, втоптати його в землю разом з наганом і вирвати з його рук оте падло, що ось-ось на авті буде і зникне назавжди. Зникне, як остання надія на життя іхнє.

Не було тої сили. Лиш зітхання важке й безнадійне, як життя колгоспне, вирвалось з чийхсь уст:

— Е-е-ex, собаки ж ви, собаки...

Вирвалось і, мети не маючи, листком пожовклим на землю впало.

Але Ганна не чула й не бачила того. Вона божевільним поглядом прикипіла до конячого трупа, що лежав уже на авті. Аж зігнулася і руки з кістлявими пальцями тримала перед собою: от-от кинеться до авта, ухватиться почорнілими вже руками за брудний копит і гризтиме його зубами руками шматуватиме його і скидатиме ті кусники до торби, щоб дітей нагодувати.

Почула, як грюкнув піднятій облавок. А тоді хтось кляцнув холодним залізом за вісів і Ганнині очі вже не бачили коняки.

Очам своїм не вірила. Протерла їх і ще раз глянула. Та нічого не побачила перед собою. Тільки він, отой чужий і безжалійний комуніст, що смерти її дітей хоче, стояв перед нею.

Аж очі закрила від несподіванки: ніби сумнів ще якийсь мала. Тоді зрозуміла. Затрусилася вся, стиснула пальці, що аж в очах потемніло, і звірем лютим кинулась до його. Пальцями, як кігтями, за руку схватали й несамовито благала:

— Дай!... Дай хоч кусочек,

бо діти помруть сьогодні... — Чуєш? — питала тихо, але страшно, як мати, що про смерть дітей своїх питає. — Помруть сьогодні ще, кажу тобі!...

Але він не чув. Люто бив наганом по руках, силкуючись вирвати свою ліву руку, що побіліла вже, стиснута Ганниними задубілими від нестяжами пальцями.

Вона не чула болю. Не пам'ятаючи себе, вп'ялася зубами в його руку і прокусила її до кістки. Жемчужніков скрикнув і, піднявши праву руку, вдарив її цівкою нагана по голові. Ганні здалося, що їй хтось сипнув приском межи очі. Навіть весь світ спалахнув червоними й зеленими іскрами, але то на мить одну: раптом все потемніло й десь зникло...

Замліла. На ту землю, що від неї забрали впала.

Лежала сама. Тільки хмари дощем холодним плакали над нею.

Вечоріло, як піднялася. Голова важка. Як кадовб з водою: перехилиш — підняти важко вже.

На вигоні — нікого. Тільки слід широкий від авта на траві мокрій лишився.

Пригадала. Страшно. І безнадія жахом смертельним серце скувала.

— Чи живі ще? — подумала.

І тоді забулася про себе. Поспішала до хати своєї. До дітей і до чоловіка квапилась. Обов'язок голод заглушив і жах безнадії розвіяв.

Ішла цариною. Мокро. Чорнозем заплаканий, зажурений. За її чорні ноги ловить:

— Вернись до мене! — просить.

Пригадувала...

Лани широкі, панські. Він — на волах, вона — на буряках.

“Темна нічка, петрівочка...”

Ой, темна!.. Сумно, але не безнадійно. Чекала й вірила. У сили свої молоді й полю кращу вірила.

“Темна нічка, петрівочка,
Не виспалає дівчка...”

Ой, темна нічка, непроглядана нічка...

Коли сонце сходило — побралися. А в день ясний уже і землю свою мали. Отак вийшли на степ, коли сонце в черноземі купалося, одміряли три десятини й дали.

— Бери — це твоє, — кажуть. — Панам робив, роби й собі.

І тоді Ганна (очима, як зорями, світила):

— Карпе! І ми тепер землю матимем?

І тоді Карпо гордо:

— Не матимем, а маємо!...

Будувалися...

Любилися...

І плодилися...

Бо землю свою мали. І не було вже нічки темної: сонячна радість на шляху їхньому стояла.

Згадувала Ганна. І тоді за горе своє забувала. Зникала безнадія, бо в минулому була тепер. А тоді була віра в неї.

І хто зна відки й чого прийшли вони, оті чужі й погані люди. Прийшли і життя забрали. По-чужому й чужі слова говорили: до комуни кликали.

— Громадою, — казали, — й батька бити сили стане...

Не йшли люди. Не вірили. Бо сказано: гуртове — чортове! А то — чужі слова, від людей чужих.

І тоді землю нашу забрали. І землю й те, що вродила вона, відняли. Замість того смерть на села наслали. Тоді вмирали люди. Вмирали, бо землю свою любили і волі хотіли.

Згадала Ганна про смерть і знову думка, як голка в мозку:

— Чи живутъ іще?

Ішла. Силу втратила — на ріллі спотикалася, але йшла. Бо там її діти сьогодні вмерти мали.

Прийшла і впала на лаву. Ніхто не озивався. Пахло трупами в хаті.

— Поснули, чи померли?...

Думала, але піднятися сили не мала.

Карпо озвався перший:

— Чи є щось?

— Нема. На миловарню забрали...

І знову тихо. Як у могилі в хаті цій. Мовчали обоє, бо думки не було — голодний туман голови окутував.

Раптом думка, як блискавка у чорних хмара, у голові Ганній. До Карпа озвалася:

— Карпе, умреш уже... I діти помруть...

— Ну? — не розуміючи ще, Карпо.

— Może б я тобою дітей до жнів догоувала? Всерівно помреш. I всі тоді помремо.

Говорила й не жахалася на віть, бо про дітей думала, а він — однак помере.

— I трупа хоч кусок ніде не дістанеш? — питав у неї, ніби хотів ще якусь надію мати.

— Тож усі своїх рідних їдять тепер, то хто ж тобі трупа лишить?

Мовчали. Знову німа могила в хаті. I знову трупами пахло в ній.

Карпо безсило:

— То... зарубай. Може справді дітей... врятуєш, а я таки не виживу.

Відкрила очі, ніби згадала щось.

— Ага... — сказала і замов-

кла знову.

Посиділа трохи, а тоді на гнулася і взяла сокиру. Підійшла до його й хотіла головою вниз перевернути, але не мала сили: ледве сама на ноги піднялася. Підняла сокиру над головою, закрила очі й...

— Гу-уп!... — як у гарбуз достиглий вдарила.

Стояла. Дихала важко. Набиралася сили, щоб підняти сокиру й ще раз ударити.

Раптом крик нелюдський по лоснув по вухах:

— Ма-а-мо!... Мамусю, не вбивай мене!...

То Марійка вискошила з під мисника і дивилася на матір. Передсмертний жах стояв у її великих, карих очах.

Як ножем по серці полоснуло Ганну. Вона похитнулася. Ніби вогнем у голову вдарило. Здавалося, що голова палає.

Ганніні очі налилися кров'ю. Звіряча лютъ палала в їх.

— А-а-а!... — стогнала Ганна. — То це ти його вбила? Батька їсти хочеш?!...

Нагнулася за сокирою. Силкувалася витягти її з Карпової голови, а Марійка, завваживши материн рух, кинулась крізь розкриті двері. Не кри-

чала більше, тільки втікала. Біжть, біжть, перечепиться за щось, упаде, а тоді схвачується і знову втікає.

Десь сила взялася. Рвонула сокиру з Карпової голови і слідом за Марійкою. Боялася, що не дожене її.

Вибігла з хати і раптом похитнулася і впала, перевернулася навзнак, корчилася вся і стогнала люто:

— А-а-а-а... Мало вам голову, ще й вогнем печете? Не поможет! Ни...

Напружила м'язи, стиснула пальці в кулаки, аж витяглася вся, а тоді наче ослабла й не ворухнулася більше. Тільки голова трохи набік схилилася.

Тихо стало під Ганниною хатою. I з хати ніхто не озвався. Лиш вітрець легенький з тополею шепотів.

Розірвалися хмари на півдні і зпоміж них виглянув місяць. Злякано заглянув у божевільні Ганніні очі, кинув жмут променів на село і знову заховався.

А село колгоспне було чорне й німе.

Навіть собаки не вили в юому.

Торонто, 1948 р.

ЧОРНА СМЕРТЬ СУЧАСНОСТИ

Атомова бомба, цей модерний Домоклів меч, що завис над земною кулею, поставила під загрозу існування цілого людства. Жахливо актуальними видаються сьогодні слова біблійного пророцтва: “небо минеться, розпечени первні розтопляться і земля та діла на ній погорять”.

Відомий американський журналіст Едвін Мюллера шукає відповіді на питання, чи сучасне становище світу справді безвихідне, в старих хроніках середньовіччя. Вже 600 літ тому наша цивілізація була загрожена цілковитим знищеннем. “Чорна смерть” — жахлива пошесть чуми — сягнула тоді в кожний закуток Європи, Азії й Африки та знищила у всіх містах Старого Світу більший відсоток насе-

лення, як атомова бомба в Гірошімі. Спустошивши Китай, вона пройшла всією Індією та Персією, досягла побережжя Каспійського та Чорного морів і в 1348 р. розпочала свій смертоносний похід по європейському континенті від Генуї, куди занесли її корабельні щурі. В Марселі вмерло чотири п'ятирічних всіх мешканців міста, в паризьких шпиталях вмирало по 500 осіб денно. В Англії вигинула одна третя всього населення, у Відні хоронено довгий час по 1200 осіб денно. Деколи священики відмовляли хворим сповіді і причастя, батьки залишали на призволяще своїх недужих дітей, а чоловіки жінок. В Німеччині, Швайцарії і Скандинавії люди гинули сотнями тисяч. В розпуці одні шукали порятунку в молитві, другі “заживали” життя в корчмах і в домах розпусти. Хтось пус-

тив чутку, що недугу спричиняють жиди, які затроюють криниці та джерела. Роз’юшене населення зганяло тисяч жидів до синагог та палило їх живцем.

Коли після двох літ пошесті припинилася, то хвиля шаленої радості пронеслася всею Європою. Процесії вірних наповняли церкви, співаючи пісні подяки. Людство, прибите найважчим ударом у всій своїй історії, піднялося знову до життя. Відродження мистецтва і науки піднесло європейську культуру до небувалих висот та започаткувало добу Ренесансу.

Треба вірити, що та незломна сила духа, яка здвигнула величню будівлю європейської культури, переборе і теперішню кризу та поведе все людство твердим, але переможним шляхом до світлого майбутнього.

З БІЛОРУСЬКОЇ ПОЕЗІЇ

Алесь Салавей

СНІГОПАД

Попрощаєшся з тобою, здавалося, гордо і сміло.
У порожніх завулках крутила снігами зима.
Я до тебе не йшов — хоч і серце боліло —
Я тривожно чекав, що мене ти покличеш сама.

Цілий тиждень буран придорожні хитав
осокори,
Кожен день я до тебе ішов і вертався назад.
Але — стихли вітри. І відкрилися сині
простори.
І з пів-ночі почався повільний, м'який снігопад.

А на ранок далінь простяглася широка і біла,
У ясному промінні зникала сріблисті імла.
Чистоти доторкнулись нога нічия не посміла,
Тільки стежка одна до порогу твого пролягла.

Алесь Салавей

ШУКАЮЧА МАТИ.

Відірвали, скопили, кудись повели.
Леденіючі хмари. І відгуки грому.
Чи живе на далекій землі?
І чи прийде додому?

І ночами, і днями — з видна до темна
Чорний жах у сваволі невинних лякає.
І захуренаходить вона —
Сина, сина шукає.

Масей Сядніов, Алесь Салавей та Уладзімер Дудзіцкі — сучасні білоруські поети на еміграції, добре відомі також в українських літературних колах. Масей Сядніов — талановитий поет-лірик, видав на еміграції дві збірки віршів — "Спадзяваны" та "У акіяне ночі", що були прихильно відзначенні українською літературною критикою (Гр. Шевчук) та частинно перекладені на українську мову (переклади Л.

А по сонячній нитці із темних висот
Опускається, капле, стікає росина.
— Як знайти? Як зустріти його?
Де зневолили сина?

— Замовчать! — ...І на щоки струмочки лягли
Сліз гарячих... Про муки — ніде і нікому.
Чи живе на далекій землі?
І чи прийде додому?

І здається століттям хвилина одна.
Без кінця над просторами вітер шугає...
У свавіллі кривавим вона
Плаче, сина шукає.

Уладзімер Дудзіцкі

ЖИВЕ, НЕВМИРУЩЕЕ СЛОВО

Довго пестив тебе, шанував і беріг,
Повнив піснею, смутком діброя
У годині круті біля чорних доріг,
О, живе, невмирущее слово!

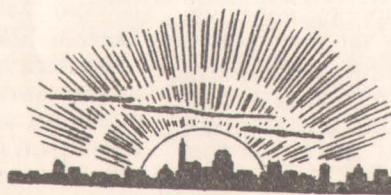
Пробудися, молю я, зорій і цвіти,
Не згинайся під вихорем новим.
По руїнах і крові прямуй до мети,
О, живе, невмирущее слово!

Кожним гуком дзвени над просторами нив,
Мчися в край мій на крилах вітрових.
Душі братнії стрілами кривди противи,
О, живе, невмирущее слово!

Переклади з білоруської мови

Б. Олександрова

Полтаві, І. Качуровського, Я. Словутича та Б. Олександрова). Алесь Салавей — автор збірок "Мae песьні", "Сіла гневу" та поеми "Зьвіняць званы сьятой Софії". Непересічний зна-вець віршових форм, послідовник школи М. Богдановіча. Не-однократно друкувався в українській пресі в Австрії. Уладзімер Дудзіцкі — поет і літературознавець, автор поеми "Зъверь двуногі" та численних ліричних поезій.

ТВОРЦІ ЕПОХИ

Світ про академіка, Богомольця й професора Бардаха

Коли українська наука перед Великою Національною Революцією обмежувалась переважно історією, мовознавством і літературознавством, даючи в цих ділянках навіть людей світової слави (напр. академік М. Грушевський), то в інших ділянках науки ми не мали визначних досягнень, бо все те записувалось на рахунок панівної нації. Те саме явище спостерегається й тепер, але всетаки, навіть в умовах найжахливішого російсько-большевицького терору, частина наших людей зуміла зробити великих відкриття в науці й техніці, не

зрікаючись свого народу й своєї мови, а це зробило їх досягнення досягненнями української нації.

На жаль, наш загал час о не знає ані своїх великих людей, ані того, що вони внесли в скарбницю світових знань. Відсі й походить невіра в свої сили й нарікання на "нашу гірку долю". Часто ми чекаємо, що нам хтось покаже нашу силу, тоді ми... починаємо також вірити в себе. Про цю категорію говорив уже зневажливо Шевченко: "Нехай німець скаже"... і аж тоді вони повірять.

Доба розквіту брутальнosti і... науки

Досягнення другої четвертини ХХ століття на ріжких відтинках життя дуже ріжні й нерівновартні. Мистецькі досягнення цього часу дуже скромні, моральність у великому упадку, а політичні взаємовідносини повні брутальності й назадництва. Зате ця четвертіна ХХ століття залишила для людства небувалі досі відкриття в ділянці техніки й медицини. Це четвертьстоліття належить, до найбільш грандіозних в історії людства, коли говорити про техніку й медицину. Мечніков, Бардах і Богомолець будуть згадуватися всіми поколіннями людей нарівні з Гомером, Данте й Шекспіром. Завдяки цим трьом мужам, вдалося нам перемогти невмолямі закони природи та продовжити людський вік поза ті межі, які визначила для нього сама природа. Скільки безсмертних творів не народжується лише тому, що геніальні сини людства заскорюють й ще перед закінченням своєї місії, вмирають: Моцарт, який помер в 35 році життя, або Шуберт — в 31 році, мали б сьогодні вигляди втрічі або вчегверо довше жити.

Коли ж ми ще до того додамо, що винаходи лікарів є тільки початком тих великих успіхів, які розкриваються перед науковою медициною, то зрозуміємо, які величезні перспективи стоять перед нашими дітьми й онуками; такі перспективи, які межують майже з безсмертністю!

Впродовж тільки одного сторіччя пересічне життя людей майже подвоїлося завдяки поступові гігієни, хірургії і медичних препаратів. А те десятиліття, в якому Богомолець і Бардах досягли, єдиних у своєму роді, в цілій людській історії відкрить, за одним махом потроїть людське життя!. Як тільки ми будемо застосовувати застрики АЦС, відкриті Богомолецем, або серум проф. Бардаха, або хлорофіл-препарати американських учених (ці ліки треба систематично заживати від 40 року життя), то здобудемо всі шанси жити вшестеро разів довше, як триває час нашого розвитку, так само, як це є у тварин.

Хоч ми не маємо наміру зараховувати себе, а тим більше наших чичачів до категорії людей, яким "німець" має розказувати про їх силу, але на цей раз всежтаки зробимо декілька довших виявів з одного з найпovажніших німецьких тижневиків "Ехо дер Воке" (ЧЧ. 116 і 117), де розповідається про двох може найвидатніших українців нашої доби: про покійного вже президента ВУАН академ. Богомольця і про проф. Бардаха. Віримо, що наші читачі будуть вдоволені з цього, а ми даемо зможу висновки зробити їм самим.

Два українці-чудодії

Професор Бардах і акад. Богомолець, який помер 74-річним старцем, це правдиві чудотворці, бо вони довершили майже неможливого: вони перемогли закони самої природи. Обидва українці, Богомолець і Бардах сперлися у своїй праці на досвідах свого вчителя, нині вже легендарного, росіяніна Іллі Мечнікова, відзначеного нагородою Нобля (1845-1916), який довгі літа працював в Парижі, при Інституті Пастера. Вони обидва пізнали, яке значення має для людського організму тканина сполучки і пізнання це зробили основовою, яка напровадила їх на слід, як відмолодити людський організм. Властиво, безпосередньою причиною того, що ми нині можемо, довше жити, завдячуємо страхові Сталіна перед смертю. Здоров'я Сталіна ще перед війною було вже дуже підірване. "Я мусів бити 500 літ", — сказав раз на однім засіданні Верховної Ради Сталін, — щоб розв'язати всі соціальні, політичні і господарські проблеми та забезпечити Росії панування над світом". Коли ж він відчув, як сили залишають його й коли почали даватися в знаки наслідки смертельної недуги, він вислав в 1938 році акад. Богомольця, який тоді в Європі ще майже був невідомий, в супроводі свого особистого лікаря, проф. Сперанського, на Кавказ, бо там ще й досі стрічається людей, які живуть від 100 до 145 літ. Таких людей на Кавказі було тоді до 7.000. Обидва лікарі дістали завдання переслідувати, які причини дають тим людям можливість так довго жити. Обидва вчені вже по коротких дослідах зауважили, що у всіх тих прадідів й праматерів збереглися молодими й еластичними так зв. сполучні тканини. Повернувшись з Кавказу, акад. Богомолець довгі роки студіював ці проблеми. Вислідом його студій був винахід "серум-АЦС", тобто безбарвної, прозорої як вода, рідини, яку він отримав із стрижня людської кости. Свої досліди він робив у тісній співпраці з Інститутом експериментальної біології в Києві. Як тільки

Сталін переконався про силу цих ліків, він на-
казав лікувати ними також себе. Кажуть, що
без цього серум він вже давно б помер, бо
хворіє на рака й на "ангіна пекторіс". Новий
винахід проф. Богомольця діє проти цих обох
недуг. Кажуть також, що інший кремлівський
вельможа, Жданов, помер тому, що приймав
засильні дози АЦС, хоч лікарі йому цього не
радили. Засильні дози шкідливо вплинули на
обіг крові, і він помер від розриву серця.

Джерело нашої молодості.

Структура й побудова сполучної тканини
мають рішальний вплив на спротив організму
проявам старості й недуг.

Дійсно, кров приносить клітинам віживчі
середники й відпроваджує споживчі продукти,
але самі клітини органів не входять в безпо-
середню стичність з кров'ю. Клітини є обве-
дені стінами малесеньких тканин (капілярів),
за допомогою яких входять відживчі серед-
ники й відходять спожиті отруйні продукти.
Ці стінки з'єднані з сполучними тканинами,
що виконують роль посередника. Отож, від
стану, в якому знаходитьться сполучна тканина,
залежить добре або погане відживлення клі-
тин й добре або погане відпровадження отруй-
них елементів з організму. Ці життєважні біо-
хемічні процеси роблять сполучну тканину
джерелом молодості, або старости. Щоб за-
держати молодість і спинити процес старіння,
треба було знайти середник, який утримував
би свіжою й еластичною сполучну тканину. Це й удалося досягти акад. Богомольцеві. Він
назвав свій винахід строго науково "антирети-
кульо-цитотоксенічне серум", в скороченні АЦС.

Коли Ілля Мечніков працював при Інституті
Пастера в Парижі, прийшла йому одного дня
високодраматична думка. Він хотів защепити
звірятам означені тканини, щоб тим способом
викликати у них реакційні сили, які були б
спроможні поборювати недуги (а старість —
це не що інше, як одна із форм недуги). Меч-
ніков помер, поки зреалізував цю фаустівську
ідею. Й треба було ще 20 літ, доки його учень,
Богомолець, здобув в цьому напрямі перший
успіх. Акад. Богомолець одержав свій серум
з селезінки і стрижня кости молодих, цілком
здорових, загинулих советських вояків за
шість годин після їх смерти. Він перетер ці
частини людського організму з піском й роз-
пустив їх в солоній воді. Цю рідину, насичену
сполучною тканиною, він защеплював коневі
або ослові, а з їх крові потім одержував свій
"життєвий елексир". Кров він ще раз розчиняв
в кухонній солі, і щойно потім защіплював
своїм пацієнтам. В цей спосіб він врятував
під час останньої війни життя сотням тисяч
вояків червоної армії і пришвидчував виліку-
вання сотень тисяч. Академік Богомолець по-
мер на 74 році життя через те, що він сам
собі защепив АЦС, будучи вже старцем, а во-
но діє лише тоді, коли вживати його в озна-

ченіх відступах часу, — від 40 року життя.
Його син працює тепер в Інституті Мечнікова
в Москві і продовжує досліди свого батька та
публікує його твори. Під його наглядом ро-
биться ампулки АЦС-серум, що нині є най-
більшим скарбом. АЦС-серум має нині більшу
ціну від золота, платини й діаманту. За нього
пропонують фантастичні ціни. Правда, вивіз
цього препарату з ССРУ суверено заборонений,
але його легко можна перевезти в диплома-
тичній валізці, або навіть у власному тілі.

Чорні ринки молодості.

Світовими центрами чорної торгівлі цим лі-
ком стали Берлін, Париж і Франкфурт. Там
платять за три ампулки АЦС 50.000 золотих
франків. На кожній ампулці є наклеєна фірма
“АЦС-Інститут Мечнікова” і дата її наповнен-
ня. Найдальше по наповненні можна вжити
АЦС по 6 місяцях. Очевидно, що за таких не-
нормальних умов чорної торгівлі відкривають-
ся широкі можливості для всякого роду над-
ужиття і обману. Цим треба й пояснити собі
той факт, що досі в Європі стверджено багато
випадків, в яких серум Богомольця не дав ні-
яких наслідків. При тому, треба пам'ятати, що
АЦС-серум діє тільки тоді, коли його пере-
ховується в низькій температурі і коли обе-
регається перед дією світла. Цих засобів обе-
режності не можна, очевидно, дотриматись
в торгівлі “з кишени до кишени”. Зрештою,
треба надіятися, що чорна торгівля цим “жит-
тєвим елексиром” незабаром цілком скінчить-
ся, як це було й з пеніциліною, за яку ще два
роки тому платили 5.000 марок, а тепер вже
можна буде її дістати в кожній аптекі, по ціні
4.50 марок. До цього мусить прийти тому, що
досліди в Інституті Пастера у Парижі, вже май-
же закінчені. Дослідами цими керує професор
Бардах, — українець, так само, як і Богомо-
лець. В найближчому часі будуть опубліко-
вані висліди його дослідів і після того серум
Бардаха буде продаватися в кожній аптекі.
Французькі лікарі твердять, що він буде мати
ще більшу силу, як АЦС акад. Богомольця.

Два українці: киянин і парижанин.

Як тільки в київських медичних журналах
були вперше проголошені висліди дослідів Бо-
гомольця і як іх одержав проф. Бардах, якого
матірною мовою є також мова українська, то
він відразу ж звернувся до Інституту Мечні-
кова з пропозицією виміні науковими дослі-
дами, бо ж він у своїй праці здобув майже
ті самі осяги, що й його колега.

Коли ж проф. Бардах не дістав від моло-
дого Богомольця ніякої відповіді, тоді він
звернувся до советського амбасадора в Па-
рижі, Богомолова, але й від нього дістав від-
повідь, з якої виходило, що Советський Союз
уважає спосіб витворювання АЦС-серум за
свою “атомову тайну”. Так то французькі вче-
ні, на чолі з українцем, д-ром Бардахом, про-

довжували свої студії над ортобістичним серумом далі.

Бардахові чудодійства.

Серум д-ра Бардаха буде витворюватися передусім з селезінки і буде зашкілюватися крілкам, реакція яких знана до найменших подробиць. З одинокої людської сполучної тканини можна буде одержати (через крілків) кілька тисяч лікувальних одиниць. Застирики дається під шкіру, і вони вже в багатьох сотнях випадків дали дуже добре наслідки. Один французький письменник твердить, що його вилікувано таким способом від рака; одна 50-літня жінка народила, на здивування мужа, здорову дитину; один старий, сивий фотограф дістав по застириках нові життєві сили й природний колір волосся; одна танцюристка петербурзького театру, яка під впливом ревматизму стала калікою, тепер може знову танцювати, як 24-літня дівчина.

Українець скоро приголомить світ.

Однак, виявилося, що відмолоджуючий вплив серум не на кожного одноково діє. Крім великих і неочікуваних успіхів, були також невдачі. Треба буде ще довгих дослідів, щоб ствердити, в яких випадках серум д-ра Бардаха діє напевно.

Лікування відбувається в той спосіб, що дається застирики трьох маленьких ампулок, а потім повторяється їх знову за чверть року. Відмолоджуючий серум не слід уживати при відкритій туберкульозі, при міокардітіс і при загальному ослабленні.

Інститут Пастера заповів, що висліди праці д-ра Бардаха будуть проголошені ще цього року.

Бчені малого лябораторійного міста на вулиці Вожіар, в якому на малому просторі зі-

бране найбільше число визначних учених, побоюються, що проголошенні наслідки будуть мати такий сенсаційний характер, що ледве чи спочатку люди в них повірять, але зате навіть безнадійно хворі можуть очікувати відмежання.

Хто швидше: Київ на коні, чи Париж на крілику?

Дотепер в Парижі не можна було витворити стільки серум д-ра Бардаха, щоб бодай приблизно заспокоїти запотребування хворих і тих, які бажають відмолодити. Причина, між інш., і в тому, що французькі закони забороняють секцію померлих перед тим, заки їх тіло не почне розкладатися, отже, найскорше 24 години по смерті. Через це практично не можна продукувати серум і не можна також переносити очей померлих людей на сліпих, яким можна б в той спосіб повернути зір. Щойно недавно три французькі хірурги дістали право робити секції також на тих померлих, яких тіла ще не розкладаються. Ці лікарі доставляють тепер д-ру Бардахові ті частини організму, які потрібні до продукції серум. Також доставляють йому селезінку, яку вирізають при операції, коли вона здорова.

Не зважаючи на те, що д-р Бардах пізніше дійшов до тих самих осягів, що й акад. Богомолець, треба сподіватися, що його крілики виграють конкуренцію з російськими кіньми (посередні носії людських сполучневих тканин). Йде саме про те, що советський уряд задумує у доступнити АЦС тільки політикам, армійцям, вченим і високим урядовцям, які прислужилися для СССР, а заге французьке серум вже нині доставляється безкоштово до шпиталів, а незабаром можна буде його одержати у вільній продажі в кожній аптекі.

РІДКИЙ ПРИМІРНИК “СЛОВА О ПОЛКУ ІГОРЕВІМ”

В цьому році святкуємо 150 років виходу в світ першого видання перлини української літератури доби княжих часів — “Слова о полку Ігоревім”. В звязку з цим заслуговує на увагу факт передачі Академії Наук ССР ко-лишньої книгодібні дослідника старої літера- тури акад. А. Орлова. Серед поверх 3000 томів тієї книгодібні є рідкий примірник “Слова о полку Ігоревім” з першого видання 1800 ро-ку. Ця книжка, яка є справжньою бібліогра- фічною рідкістю, досить добре збереглася. Оправлена вона в шкіру, написи на обкладинці витиснені золотом. На заголовному аркуші книжки стоїть повна назва твору: “Ироническая песнь о походе на половцов Удельного князя Новагорода - Северского Игоря Святославича,

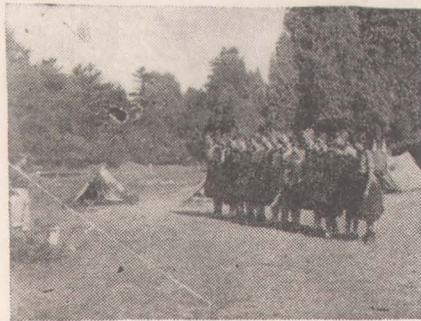
писанная старинным русским языком в исхо-
де XII столетия с переложением на употребляе-
мое ныне наречие”.

Як відомо, це видання підготовив А. Мусін-Пушкін і видрукував у сенатській друкарні в Москві. В 1812 році в час московської пожежі, викликаної вступом Наполеона в Москву, згорів майже весь наклад цього видання і сам манускрипт. Це була величезна втрата для сві-
тової, а тим більше для української, культури.
бо наука тепер має змогу користуватись не
оригіналом “Слова”, а його копією з перекла-
дом “на употребляемое нине наречие”, себто
на офіційну російську літературну мову кінця
18 і початку 19 століття.

В наступних числах “Нових Днів” ми пода-
мо спеціальні розвідки про цю епохальну па-
м'ятку нашої культури.

"Нішо нам лихо, ні пригоди"

Ліквідація таборів "ді-пі" в Європі та переселення вихідців з советського "раю" у вільні країни розкидала по всьому світу й українських пластунів. в Європі пластові ряди щораз рідшають; їх точка тяжіння тепер переноситься на американський континент, в головному — Канада та США. Тут Пласт поставив уже свої перші кроки. Насамперед прийшла до голосу Канада, де

Табір "Під Великим Возом" куреня пластунок-юначок ім. Лесі Українки в Скарборо, під Торонтом (1949 р.).

скоріш зорганізувались пластові клітини та наладили свою пластову працю. Тут уже перший період організування минув. Теж і в США вже покладені підвалини для пластової організації і там раз-у-раз виростають пластові клітини. Деяка кількість пластового членства опинилася у Бразилії, в Аргентині, а навіть у Венецуелі. Менші чи більші групи пластунів і пластунок зустрічаються також в Австралії, у південній Африці (Туніс) і в Новій Зеландії. Всюди помітна пластова рухливість і зарадність.

Тепер у Канаді є понад 500 членів Пласти. Вже зорганізовані всі пластові улади — но-вацтво, юнацтво, старше плас-

тунство та сеньорат. Крім того, в деяких осередках заснований Пластприят. Пластове життя зосереджується: головно по більших містах, як Торонто, Монреаль, Вінніпег, Едмонтон, Віндзор, Оттава, Летбрідж і Ванкувер. Є чимало пластунів-самітників, розкиданих по всій Канаді на контрактах. Найбільше пластового членства (бо майже половина) у східній Канаді. Пластовий провід у Канаді видає щомісяця (на циклостилі) "Пластового Вісника" (журнал зв'язку для пластових частин у Канаді). Уповноваженим Головної Пластової Старшини (ГПС) на Канаду є пл. сеньор о. Володимир Івахшко. Восени минулого року була скликана І-ша Крайова Пластова Конференція в Торонті, що дала огляд дотеперішньої праці в Канаді, дала перегляд сил і намітила напрямні на майбутнінні.

Відкриття еміграції до ЗДА для "ді-пі" дало спромогу виїхати туди численному пластовому членству. Тепер там можна нарахувати до 600 пластунів. Пластове життя концентрується теж по більших містах, як Нью-Йорк, Філаделфія, Чікаго, Детройт, Клівленд, Рочестер, Лос Анджелес та інші. Минулого року восени була влаштована І-ша Пластова Зустріч в Нью-Брансвік'у, з подібним завданням і проблематикою, як і пластова конференція в Торонті. Уповноважений ГПС на ЗДА є інж. Євген Кульчицький-Гут, що й видає "Пластового Листка" (на циклостилі) для пластового членства в ЗДА.

З переїздом на нові місця поселення виринули й нові проблеми. Умови життя в Канаді (а вони такі чи дуже по-

дібні й на всьому американському континенті), висунули нові завдання, нові проблеми, а з тим і нові труднощі. Вони ж — оті труднощі та перешкоди — в головному виринають з того, що Пласт на цьому континенті майже неизвестний, через що розуміється, як конкурентна організація. Коли на рідних землях чи на еміграції в Європі Пласт мав повне зрозуміння та підтрим серед українського загалу, то тут до нього громадянство ставиться назагал байдуже, а подекуди навіть вороже. Треба ще вкласти чимало інформаційної праці. Крім того, тут українська молодь не має тогори пригожого середовища, як це було на рідних землях, — ні рідної школи, ні повної родинної опіки, ні рідної вулиці.

Табір "Під Великим Возом" куреня пластунок-юначок ім. Лесі Українки в Скарборо, під Торонтом (1949 р.).

Отож праця Пласти силою обставин приймає більший засяг і вимагає більшого вкладу часу, якого в Канаді завжди такий брак! Проте ж, "нішо нам лихо, ні пригоди", як співаємо в пісні закарпатських пластунів, і Пласт наполегливо веде свою працю, щоб оправдати покладені на нього надії.

Антін Івахнюк

Говоримо на повен голос!

Якщо про український спорт стало щось чути на широких просторах Канади, то це все тільки завдяки молодому спортивному товариству "Україна". Кажемо молодому, бо це товариство налічує лише кільканадцять місяців свого життя. Справді, півтора року тому групка новоприбулої молоді заснувала в Торонті

Перша одинадцятка с. т. "Україна" — Торонто (1949 р.).
Стоять (зліва): Горохянка, Шевчук, Кучкуда, Іванчишин,
Маланюк, Мочерняк. На колінах: Кіт, Шкляр, Маланюк, Жел-
тай, Горський.

спортивний гурток "Скала", а через місяць той гурток перетворено на спортивне товариство "Україна".

Молоде т-во мусіло насамперед проломати лід байдужності й невіри серед своїх і чужих, а після пройти першу, може найважчу, стадію організації та первісної спортивно-технічної підготовки, щоб мати змогу ввійти в життя байдужого до нас англомовного спортивного світу і дати поштовх до пожавлення українського фізкультурного руху в Канаді.

Пройшло небагато часу і на цих ділянках українського спорту молоде т-во здобуває цілу низку успіхів. Саме членство, якого на початку було дуже скромне число — 28 осіб, зростає в десять разів, вартість устаткування сьогодні перевищує суму 1.000 дол., власна домівка, 7.000 доларів загального обігу з додатнім сальдом і понад 200 вхідних і вихідних секретарських позицій — факти, які свідчать самі за себе і за жваву й плянову працю т-ва.

Створено ланки: футбольну, шахову, настільного тенісу, відбиванки. — Всі ці ланки належать до відповідних канадських ліг і в них же беруть участь в офіційних розграх за першість. І в цих чужих лігах ми не стоїмо на задвірках, а часто навіть посідаємо найкращі

місця. Наприклад, шахова ланка СТ "Україна" — торішній неофіційний першун Торонта — тепер веде перед у своїй групі. Юнаки, що заступають фарби СТ "Україна" в настільному тенісі, також стоять на найкращих точках табелі змагань. Чоловіча й жіноча відбиванкові ланки "України" здобувають першість Східної Канади й чашу МУН-у.

Але найбільших осягів здобувають червоно-чорні футболісти спортивного товариства "Україна". Вони роблять справжню революцію в історії канадського футболу! Ще весною 1949 р. починають грati в 2-й Дивізії, а вже в половині сезону доходять до півфіналу за чашу Канади, ремісуючи з "Кенедіенс", восени 1949 вже здобувають першенство 2-ї Дивізії й чашу "Дейлі Стар", щоб два тижні пізніше здобути чемпіонат "Ліги Сеніорів" на 1949-50 рік та чашу!

Коли пізніш почалися міжміські футбольні змагання, то честь Торонта боронить не хто інший, як молоде спортивне товариство "Україна"! І в цих змаганнях червоно-чорні фарби знову перемагають, здобуваючи вже третю чашу — Голловена.

Завершенням успіхів минулого року є вступ "України" до Національної Ліги — найвищої ліги Онтаріо!

Відбиванкова дружина с. т. "Україна" — Торонто. Горішній ряд (зліва): Пискір, Струк, Лех. Долішній ряд: Богдан, Менцінська, Сосновська.

Тисячі симпатиків, прекрасна оцінка керівних спортивних чинників, захоплені голоси української й англійської преси — найкраще мірило позитивної оцінки діяльності спортивного товариства "Україна".

М. Велигорський

Чи ми молоді спортивці?

Часто можна чути закиди: наш спорт молодий, ми ще не маємо своєї вікової спортивної традиції. Таке твердження цілком безпідставне. Тіловиховання і спорт плекаються в нашому народі вже з найдавніших часів. Про це свідчать наші найстаріші історичні документи. Може найчиткіше сформульовані погляди наших предків про тіловиховання і спорт у "Повченні Дітям" Вел. Князя Київського Володимира Мономаха, який князював від 1113 до 1125 р. Давши декілька вказівок гігієнічного й тіловиховного змісту, князь розповідає про своє повне пригод життя, закликаючи дітей наслідувати його, свого батька, який "13 років перебув на ловах і в мандрівках". Подорожі мабуть особливо цікавили нашого князя, бо він розказує своїм синам: "Всіх подорожей в житті зробив я дуже багато: 83 великих, а решту менших не спам'ятаю"...

Не бракує також у "Повченні дітям" і змагового першня, який виробив у князя велику відвагу, вневненість у свої сили та навіть погорду смерті. Ось як розповідає про себе князь: "У Чернігові взяв своїми руками 30 живих коней; крім цього їздив по Росі й ловив руками диких коней. Двічі тури брали мене на роги з конем, раз олень колов мене і двічі лосі: один ногами топтав, другий колов рогами; вепр відтяв меч при бедрі, ведмідь відкусив мені підклад у коліні, лютий звір скочив мені на бедра й перевернув коня зі мною. Багато разів падав я з коня, голову розбив собі двічі й руки та ноги побив, побився в молодості своїй, бо не беріг свого життя, не щадив своєї голови"...

СПОРТ В УКРАЇНІ

РАБИ ВОЗВЕЛИЧУЮТЬ РОСІЮ.

На минулорічний міжнародний фестиваль, так званої "демократичної" (читай комуністичної) студентської молоді, який відбувся в Будапешті за участю 82 країн, ССР вислав делегацію в складі 160 студентів-спортивців. До складу советської делегації входили крім росіян представники всіх поневолених Росією народів, отже й українці. Але жодна т. зв. Советська Республіка не мала своєї делегації, бо це пошкодило б успіхові Росії, яка для обману звуться ССР. Всі поневолені народи здобули якісь рекорди й нагороди, але всі вони вписані на досягнення "єдиного й неподільного ССР".

Серед тих осягів дуже вирізняються осяги українців, про які ніхто ні в ССР, ні в цілому світі не писав, а всі зараховували їх на осяги ССР (Росії). Лише частина советської української преси досить несміло, з метою довести "рівноправність" советських республік, промірила про успіхи українців.

А ті успіхи справді великі і про їх треба

В іншому місці цієї історичної пам'ятки зачотовано рекорд їзди верхи: "Із Чернігова до Києва ко отцю переїхав днем до вечірні". Від Чернігова до Києва 140 кілометрів і наш князь спромігся цю віддалю проїхати за один день, щоб потрапити "ко отцю... до вечірні!" Треба сказати, що це добрий осяг і на теперішні умови, а уявіть собі ті часи й ті лісові дороги, на яких "вепри мечі відтинають", як то вже згадувалось вище. Безперечно, що й коня треба мати доброго, але коня ще міг князь десь і підмінити по дорозі, а иого самого, очевидно, ніхто не підміняв.

Щож було причиною такої вправности Великого Князя Київського Володимира Мономаха, одного з наїмудріших наших князів? Тільки правильне життя, перебування серед природи й самодисципліна. Ін закликає своїх синів іти за його прикладом: "Нехай не застане вас сонце на постелі — так робив мій блаженний батько і всі мужі совершені; а віддавши Богові хвалу, сядьте й передумайте, з дружиною, що вам робити"...

Ось те, що має виробити гарну, сильну й вольову людину: не лінуватись, шанувати батьків своїх, молитва, нарада з дружиною, а не норовливе диктування. Отже, як бачимо з цих цитат, в княжі часи тіловиховання й спорт не були самоціллю, а вони плекались в повній гармонії з духом людини.

Не завадило б з Мономахового поучення користати не тільки нашим спортивцям, а й усій нашій молоді, а в першу чергу її наставникам і вихователям.

II. Ч.

знати всім українцям. Ось вони:

Студент київського інституту фізкультури, майстер спорту багатоборець-легкоатлет Петро Денисенко під гром оплесків зійшов на почесну вежу чемпіона світу серед студентів.

У фінальному бігу на 110 метрів з бар'єром киянин Євген Буланчик показав чудовий час — 14,7 секунди, дочекивши собі до семи золотих медалей чемпіона ССР ще восьму — золоту медаль чемпіона світу серед студентів.

Дніпропетровець Василь Гівен, який недавно витис двома руками 110.2 кілограми, перевищивши рекорд австрійця Жено більше як на один кілограм, на змаганнях у Будапешті здобув найкращих результатів у сумі класичного триборства — 367 кілограмів. За це його нагороджено золотою медаллю чемпіона світу серед студентів.

Львівський студент Віктор Чукарін — абсолютний чемпіон України — здобув друге місце й одну золоту та сім срібних медалей. Таку саму нагороду здобула й киянка Феня Чуднівська.

Спис киянина Івана Каптюха пролетів над

будапештським стадіоном 61 метр і 92 сантиметри...

Цей список можна було продовжувати ще досить довго, але це все вписано на досягнення не України, яка існує лише для пропаганди, а на рахунок... Росії. І дійсно, правду співається в пісні:

“КІЯННИН АНАТОЛІЙ ДРАПІЙ...”

Вже два роки в ССРС на всіх великих змаганнях з плавання чути одну й ту саму фразу: “Переміг кіянин — майстер спорту Анатолій Драпій!” А. Драпій ще 15 років тому вперше спустився в зеленаві води басейну. Не раз він перемагав на всеукраїнських змаганнях. В 1948 р. напружену працею і систематичним тренуванням він домігся великого успіху: здобув червону майку (теж нагорода!) й золоту медалью чемпіона ССРС! Здобувши першість 220 міліонового ССРС, А. Драпій вирішив не здати її. Тож в липні 1949 р., коли його покликали знову до Москви, щоб у міжнародних

“Ой, горе тій чайці,
Чаєчі-небозі,
Що вивела чаєняток
При битій дорозі”...

Чи не є це закликом для наших спортсменів не записати навіть найменшого свого осягу на рахунок чужинців? Адже тут це залежить лише від нас самих...

ШАХИ

ШАХІСТИ “УКРАЇНИ”.

Безперечно, що шахова група спортивного та “Україна” тепер є найміцнішою групою українських шахістів. В 1949 р. ми здобули неофіційне першенство Торонта, перемігши Університет (офіційний першун міста) з наслідками $7\frac{1}{2}$ - $3\frac{1}{2}$. В цьогорічних змаганнях ми ведемо перед двома виграними: з ІМКА 4 - 2 і з університетом $4\frac{1}{2}$ - $1\frac{1}{2}$. Змагання дуже завзяті, але маємо надію здобути офіційну першість міста на 1950 р.

В персональному змаганні за першість міста Торонта на 1950 р. в групі “A” з українців брав участь Іван Сук і здобув третє місце. Він втратив пункти без гри (через хворобу), але не зважаючи на це витривало закінчив

змаганнях з Чехословаччиною боронити спортивну честь тюрем народів — ССРС, то судя змушений був знову проголосити: “Переміг кіянин — майстер спорту Анатолій Драпій!” Його плавання вільним стилем на 100 метрів — 58,3 секунди, а чемпіон совєтського сателіта Чехословаччини Ярослав Маржик показав час — 59,4 секунди.

Віримо, що прийде ще час, коли українці перестануть множити спортивну славу ССРС, а своєю працею й хистом звеличатимуть славу України.

змагання, виявивши цим свою гідність і повагу до української спортивної чести.

В індивідуальних змаганнях групи “B” українці мають найкращі успіхи: тут всі три перші місця наші. Перше місце в цій групі здобув молодий і надійний Кулик, друге — Добрянський, третє — Касіян.

Українські шахісти своїми осягами і культурною поведінкою придбали собі друзів і симпатію серед чужого оточення. Віримо, що це ще не кінець і наші шахісти йтимуть до дальших перемог, а українська молодь буде більше цікавитись благородною грою в шахи і поповнюватиме лави українських шахістів.

НАШІ ШАХОВІ МАЙСТРИ В СВІТІ

Проф. д-р Ф. Богатирчук, лікар-рентгенолог, український шахіст світової слави, тепер перебуває в Оттаві. Його відкритий лист в англійському шаховому журналі “Чес” про шахове життя в ССРС викликав завзяту дискусію в шаховій пресі цілого світу. Д-р Ф. Богатирчук — віце-першун Канади на 1949 р.

Степан Попель, автор единственного українського шахового підручника на західно-українських землях, тепер живе в Парижі. Він здобув чашу м. Парижа і провідні місця в багатьох шахових

змаганнях.

Іван Романенко, музика з фаху, тепер прибув до Нью Йорку і в відомому шаховому клубі “Маршал” здобуває третє місце, що спричинилося до вміщення дуже прихильних згадок у американській пресі.

Михайло Стояновський. В австралійському шаховому журналі “Чес Ворлд” ч. 11 за 1949 р. подано довшу вістку про прибуття нашого майстра до Австралії.

Ев. Он.

Спортивці! Читаючи “Нові Дні”, матимете найкращу спортивну інформацію.

Щасливе жіноцтво

Цікава проблема виникла в ОН. Почалося з того, що британські місіонери звернулися до ОН зі скаргою на короля Бікама (Британська Африка), обвинувачуючи його в много-женстві — король має 110 жінок!

Одержанівши таку скаргу, ОН послали до Британської Африки спеціальну комісію. Комісія встановила, що там чоловіки розглядають жінок, як хатніх робітниць. Вони ведуть усе господарство, виховують дітей, куховарять. Часто старші жінки самі просять чоловіків взяти ще одну-две жінки, бо їм "важко виконати всі обов'язки".

Прибуття комісії в країну трохи не викликало кризи. Королівські жінки перелякались і 35 з них утікло. Ко-

роль нарікав на комісію, що вона зруйнувала нормальний стиль життя в країні.

До делегації ОН прибули представники місцевого жіноцтва (в т. ч. 12 королівських жінок) й запротестували проти зміни існуючого порядку. Вони заявили, що ніяк не терплять від того. Почуття ревности в їх не існує. Сам король каже, що йому 100 років, а комісія твердить, що він виглядає на 80 річного чоловіка. Король запевнив комісію, що він не звертає особливої уваги на жінок, бо за державними справами має на це мало часу. Весь час він витрачає на збереження традицій свого народу, мусить "робити дощ і виконувати обов'язки звязкового між померлими, живими й тими, що колись народяться".

Д-р Вендт, колишній директор міжнародної виставки в Нью Йорку, запевняє, що через 50 літ (у 2000 році) американці будуть їздити в розкішних автках, які матимуть мотори розміру писальної машинки. Подорож на літаку коштуватиме те, що тепер їзда автобусом. Кому дуже захочеться, то він зможе поїхати й на другу планету. Робочий тиждень матиме 24 години, а заробіток \$12.000 на рік. Середній вік життя людини буде 90 років.

Д-р Вендт тільки боїться, що все це може стати недосяжним, якщо вибухне атомова або бактеріологічна війна.

Жінка там є цілком вільна й може в перший-ліпший час кинути чоловіка й піти собі геть.

Члени комісії ОН лишилися тієї думки, що многоженство в Британській Африці руйнувати не слід.

АХ, ТОЙ ДЕМПІНГ...

Оце дивне й незрозуміле нам слово демпінг означає на нашій мові продаж якогось виробу по ціні нижчій від собівартості. Нам, українцям, воно стало відоме з 1933 року, коли "наш рідний уряд" масово вивозив за кордон продукти українського сільського господарства, в той час, коли міліони українців мерли з голоду. Та й не тільки продукти сільського господарства, а й вироби української легкої й важкої промисловості масово йшли за кордон по демпінгових цінах, наповнюючи ринки Балканських країн та країн Близького Сходу (головно Іран та Туреччина).

Проводячи демпінгову політику цін, керівна кліка ССР мала на меті збільшити безробіття в капіталістичних країнах і переконати закордонний пролетаріят, що "ми все маємо і живемо найзаможніше".

В кінці минулого тижня це жахливе для світової економіки слово демпінг знову раптово виринуло на сторінках світової преси. На цей раз демпінг провадить не країна будованого соціалізму, а ЗДА. Американський уряд викинув на міжнародній ринок величезну кількість своїх сільсько-господарчих продуктів. Зробив він це не з метою прискорювати "світову революцію" і тим більше не з метою морити своїх громадян голодом. Причина проста: ЗДА мають величезну кількість зайвих продуктів,

яких нема змоги використати.

Експортні ціни встановлені найнижчі. Наприклад, фунт м'ясних консервів продається за 15 центів, хоч сам уряд за них платив по 29-39 центів за фунт; сушені яйця продаються по 40 центів за фунт, хоч раніше вони продавались по \$1.30 за фунт; льняне насіння по \$3.99 за бушель, хоч американський уряд за його платив по 6.34 за бушель. І так майже всі інші сільсько-господарські продукти. Все таки рекорд зниження ціни побила картопля, яка продається по 1 центові за стофунтовий мішок, за який уряд платив своїм фармерам \$2.10!

Це дуже занепокоїло всіх країн-експортерів с.-г. продуктів, а особливо Канаду, яка й сама продає по демпінговій ціні свої продукти (хоч би бекон до Англії). Як відомо, Канада й ЗДА не підписали статуту міжнародної Торг. Конференції, яка відбулась в Гавані в 1948 р. А той статут якраз і забороняє демпінг. Через те Канада спромоглася лише на протидемпінгове мито. Але цей захід в силі гарантувати від американського демпінгу тільки внутрішньо-канадський ринок. Щодо зовнішніх ринків, то Канада очевидно мусить частину їх втратити, або пристосувати свої експортні ціни до експортних цін ЗДА.

Як бачимо, демпінг — палиця з двома кінцями: одним ти вдариш, а другим тебе почастують...

ІЩО З ТОГО БРЯЗКАННЯ ВИЙДЕ?

У так званий "мирний", повоєнний час одна за одною відбуваються події, які ніяк не съдчать про можливість миру. Вони скорше свідчать, що миру не тільки не буде, а що його і тепер нема.

Одною з таких подій є канадійсько-американські великі маневри, що почались з початком лютого на Алясці. Про значення і вагу цих маневрів свідчить розмір території, на якій вони відбуваються: Аляска і Британська Колюмбія. Дуже показова є тактична мета маневрів: оборонити Аляску від "агресора"! Як відомо, Аляска колись належала Росії і від неї її відділяє лише вузька протока. Спільна "оборона" Аляски ("оборонять" армії ЗДА й Канади) організована на підставі Північно-Атлантичного пакту.

Для цих маневрів цілком свідомо вибрано найхолоднішу пору року. За планом маневрів, "агресор" атакує американські бази на самій півночі Аляски (від Анкорейджа до Фейренбенксу).

Американсько-канадійські сили йдуть "боронити" Аляску по новозбудованому тракту

(три тисячі миль!) крізь безлюдні лісні й горяні райони території Юкон.

Кульминаційною точкою маневрів буде (23 лютого) спуск тисяч парашутистів з 100 літаків для нападу на "тимчасові ворожі бази" на Алясці...

Так говорить сухе газетне повідомлення з Ванкувера. А що про це може сказати людина зі здоровим глузdom, яка ще недавно вийшла з СССР і яка докладно знала той панічний жах, який опанував там керівну кліку від одної згадки про війну? I врешті, та війна прийшла. Прийшла і принесла найбільшу в історії поразку СССР, щоб потім дати змогу тому ж СССР виграти не тільки на власній території, а ще й підкорити собі половину Європи й Китай і заставити найсильнішу фінансово й технічно країну в світі — ЗДА — вправлятись в обороні своїх власних територій.

I найбільш жахливе в цій політичній трагікомедії є те, що це нікого не дивує, а керівники демократичного світу вважають це за цілком нормальне явище.

СССР ГОТУЄ НОВУ АГРЕСІЮ

Газети повідомляють, що Труман і керівні політики ЗДА певні, що СССР готує в найближчий час нову агресію. Вони певні, що СССР піде на дуже рішучі вчинки, маючи певність, що демократичний світ війни не почне. (В цьому і є головна слабість західного світу!)

Труман особливо боїться за долю Фінляндії, Югославії і Берліну, з яким уже мав аж занадто багато клопоту.

За кулісами ОН говорять про можливість офіційного прохання Тіта про допомогу в обороні Югославії, яка останні місяці запопадливо готується до оборони від нападу, який, на думку Тіта і його дорадників, — неминучий.

Рішальний наступ СССР має відбутись весною. Німецькі комуністи вже попереджали, що "в травні весь Берлін буде наш".

Берлінські комуністи нахваляються, але московські завжди діють без попередження.

ШПИГУНСЬКА ПОШЕСТЬ

Голова англійської делегації в комісії міжнародних атомових експертів (ЗДА, Канада й Англія) Клаус Фукс арештований за шпіонаж на користь "миролюбного" СССР. Негайно по

арешті він призвався до вини. I справді: чого боятись? Все рівно дуже караний не буде, як і його попередники в інших державах.

ЧАС КУЄ ПЕРЕМОГУ РОСІЇ

Коли американці випробували в Японії атомову бомбу, то легкодуми тішились: "Аж тепер кінець Росії. СССР ніколи не матиме атомової бомби!" Пройшов рік-два і совети вже випробували свої атомові бомби.

Америка винайшла водневу бомбу. Знову радість, але найкраще обізнаний у цих справах англійський журналіст Кемпет де Корсі пише, що Сталін виробив уже три водневі бомби. Одну з них уже й випробував десь між

Казахстаном і Сінь Цзяном (гористий район озера Іссик Куль?).

Поруч з тим секретар краєвої дорадчої комісії літунства Джан Е. Фицрой запевняє, що СССР має більшу повітряну флоту як ЗДА, себто найбільшу в світі. А це в атомовій війні рішає все.

Hi, час таки кує перемогу для Росії і несе смерть тим, хто нехтує цією небезпекою.

Відновлення білоруської автокефалії

Українці й білоруси мають багато чого спільного в історії і в сучасному. Ці два народи єднає не тільки братня кров, подібність мов і сусідство, а ще й спільні вороги в минулому й тепер. Як Україна так і Білорусь "воз'єднана" тепер під одним окупантом і звільнення однієї з цих братніх країн з лап окупанта був би початком звільнення й другої. Цілком природно, що українці й білоруси йдуть поруч у боротьбі не тільки на рідних землях, але й на еміграції.

Не диво, що коли в білорусинів виникла конечна потреба відновити свою власну Білоруську Православну Церкву, то вони не пішли по допомозу до росіян, а звернулись до українців. В цьому випадкові білорусам треба було висвятити нового єпископа. Кандидатом на єпископа БАПЦ білоруська еміграція однодушно виставила архимандрита Василія (в між інж. Томашик).

Інж. Томашик закінчив вищу освіту в Чехії і добре відомий українцям, як один з найвизначніших білоруських громадських діячів, який є одним з творців білорусько-української дружби. Інж. Томашик був довгий час представником білорусів в АБН та Інкорпоре.

Урочистості Св. Хиротонії почались в неділю 18. 12. 49 р. в Білоруському Православному храмі Св. Миколая в Розенгаймі (Німеччина), коли на всенощній відбулося наречення архимандрита Василія у єпископи.

На другий день ще о дев'ятій годині ранку усі дзвони храму Св. Миколая радісно задзвонили, сповіщаючи білорусів і їх гостей укра-

їнців про початок великого свята білоруського народу. Церква переповнена. Делегації заняли місця з лівого боку. Серед гостей можна бачити майже всіх найвизначніших білоруських і українських діячів. Білоруський екзильний уряд прибув на чолі з своїм прем'єром. Акт Св. Хиротонії єпископа Василія виконують три Владики УАПЦ: Платон, Сергій і Вячеслав. Наречений в єпископи складає перед трьома владиками присягу дотримувати Священні Канони. Всі церемонії відбуваються в супроводі хору під керуванням композитора М. Равенського. По закінченні Св. Хиротонії Преосвященний Василій благословляє всіх своїм першим архипастирським благословенням.

По закінченні церковної відправи відбувається обід, на якому були керівники Білоруської Церкви та білоруського екзильного уряду і всіх білоруських організацій, представники Української Автокефальної Православної Церкви, представники українських центральних установ, партій, преси, юнацьких організацій а також представники Козацького Національного Визвольного Комітету та представники інших, поневолених Росією, народів. Крім того святочний комітет одержав привітання з усіх частин світу, де тільки мешкають білоруси.

Свято закінчилося співом білоруського і українського гімнів. Взагалі, ця подія перетворилася в прекрасну маніфестацію двох братніх народів: українського й білоруського які разом йдуть до спільної мети — визволення своїх батьківщин з під російської окупації

НОВИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ТВІР

В колишній бібліотеці гетьмана Розумовського, яка зберегається в Академії Наук УССР в Києві, знайдено російський жіночий журнал, видаваний в Петербурзі ще в першій чверті 19 століття. Цікавий цей журнал тим, що в йому вміщено клявір "Української симфонії" невідомого автора. Симфонія має три частини й побудована на українському музичному фольклорі. Найкраща з цих частин третя час-

тина, яка написана в формі рондо. За основний мотив вона має відому пісню "Вийшли в поле косарі".

Цей твір зацікавив музичні кола України і відомий композитор М. Вериківський узявся за його редакцію й оркестровку, яку вже закінчив і скоро "Українська симфонія" стане відома широким колам любителів музики.

НОВІ АВТОГРАФИ Т. ШЕВЧЕНКА Й М. ГОГОЛЯ

Центр. Архів у Москві одержав цікаву колекцію (кількістю понад 1500 документів) листів, оригіналів літературних творів, перших чернеток і шкіців багатьох поетів і письменників. Серед цих паперів є повідомлення про виїзд М. Гоголя за кордон, писане власною рукою Гоголя, а також і матеріали, які стосуються Т. Шевченка.

Серед тих документів є два оригінали творів Т. Шевченка: вірші "Сон" і "Бандуристе, орле сизий". Є також твір Т. Шевченка "Пуст-

ка", писаний іншою рукою.

Велику цінність має ще один документ: "Грамота", написана й підписана гетьманом Ів. Мазепою. Є декілька документів, які стосуються до українського історика Максимовича.

Колекцію передав російський письменник Іраклій Андроніков, а зібрав її А. Бурцев — купець, який торгував рукописами, картинами, нотами, автографами тощо.

МЕТАМОРФОЗА МАРКА ОНУЧІ

Марко Онуча женився. Перед тим, як зважитись на цей крок, він довго думав, зітхав, навіть не спав кілька ночей і нарешті звернувся за порадою до свого зверхника по роботі — “баса”. “Бас” був з того ж повіту, що й Онуча, носив червону краватку з підковою, передплачував “Українське Життя” і взагалі був прогресивною людиною. Він сказав, що женитися в Канаді є сущим варіяцтвом, бо це, мовляв, без потреби скріплює суспільний устрій капіталістичної країни і взагалі дає небажані наслідки. Та Онуча не дуже вірив “басові”. А після того, як в одній універсальній крамниці йому дали замість черевик голландського сиру, Онуча остаточно зрозумів, що без жінки не обйтися — розуміється жінки англомовної.

Ця остання передумова виникла в нього з таких причин: за 5 років свого життя в Німеччині Онуча навчився полагоджувати найскладніші торговельні операції з німецьким населенням, вживаючи всього-навсього двох слів — “гут” і “капут”. Якщо іноді йому потрібно було висловити якесь складніше поняття, що в двох згаданих словах не вкладалося, Онуча ніколи не розгублювався: він скакав, пищав, гавкав, присідав і взагалі виробляв такі речі, що одного разу його хотіли відставити до будинку божевільних, але знайомий бавор, що дуже шанував Онучу за його лінгвістичну винахідливість, запевнив поліцая, що в Онучі всі клепки справні.

Приїхавши в Канаду, Онуча пробував і тут обйтися двома універсальними словами, і навіть з певним презирством дивився на тих, що вивертали собі язика, намагаючись вимовляти непотрібні, на його думку, англійські слова. Ale тут його чекало несподіване розчарування: “Гут”, щоправда, пригодився й в нових умовах, але “капут” розуміли не всюди. Не помогала також його незрівняна атавістична мова: як тільки Онуча входив у азарт і починав несамовито розмахувати руками й ногами, супроводжуючи все це відповідними, майже папуськими, гримасами, англійці мовчки знизували плечима й відходили. Онучині прокльони в таких випадках не поліпшували справи.

Усвідомивши недосконалість свого методу, Онуча зійшов до книгарні й купив “Самовчителя”. Ale заглянувши у книжку раз чи двічі, він вирішив, що це занадто складна для його голови справа. Значно легше було женитись. Він звернувся за порадою до художника Морока, і Морока, як звичайно не цікавився земними справами, виявив несподівану прислужність. Він порадив йому женитися з Люсі, веселою донькою погребника, що своїм постійним кокетуванням не давала художниківі спокою. Онуча згодивсь. I ось тепер він стояв ра-

зом з Люсі у Ситі Гал, тримав руку на якісь книжці, що скідалася не стільки на біблію, як на “Пригоди барона Мюнхаузена”, і присягав на вірність тих даних, які написав у анкеті, не питуючи його, Морока.

Все йшло, як не треба ліпше. Онуча заплатив 5 доларів якомусь понурому типові з реєстраційного відділу, одержав папір з печаткою і вийшов на вулицю. Шуміли авта, шуміла вулиця, шуміло в Онучиній голові. На радощах він запросив Мороку до таверни й почастував бургундським лікером. Замовляв, звичайно, Морока. Взагалі Морока виявився того дня неймовірно товариським.

За тиждень до весілля Онуча вибрал з банку всі гроши, Люсін батько оголосив великий розпродаж гробів по знижених цінах, а “басова” жінка, в хаті якої мала бути весільна гостина, цілими днями не відходила від телефону, обговорюючи з своїми численними кумами подробиці майбутньої імпрези. Одним словом, Онуча й Люсі стали героями тижня.

День весілля випав на диво гарний. Столи вгиналися від голубців та інших національних страв, тішили око рівненькі ряди пляшок. Для відваги Онуча випив ще зранку, Морока теж. Була запрошена найдобірніша місцева публіка: магістер Холевка з дружиною, д-р Мудрик, інженер Паскаришин, директор Хитрий, редактор Чічка, редактор Перепелиця, зоря всіх європейських опер Галина Гей, професор і публіцист Ломачка з прихильницями, початкуючий, але відомий поет Півень — автор збірки “Шабля й печінка”, громадський діяч Булька, представники КУК’у, СУК’у, БУК’у та інших, всіма шанованих, організацій.

Онуча почував себе, як Святослав Завойов. (Зак. на ст. 33.)

СЛОВА І ФАКТИ

Одвіку слово і діла
На світі — у лихій незгоді.
Тому то й віра в слово зла,
Бодай, у нашому народі.
“Розвалимо тюрму!”
“Знесемо кару смерти!”
“Свобода людям!”
“Мир хатам!”
Так “друзі” обіцяли стерти
Все зло, яке відоме нам.
Та час — хитрун
Старим звучить акордом.
Як і раніш —
Бенкет спрямляє смерть,
Є катогра,
І тюрми повні вщерть,
Ще й шибениця височіє гордо.

Іван Евентуальний

ник. Позичений у похоронному заведенні "сут" лежав на ньому, щоправда, трохи кострубато, але Морока запевнив, що кострубатість у таких випадках є ознакою доброго тону. Люсі в своєму білому платті виглядала, як народа з морської піни Афродіта. Вона, щоправда, не зовсім розуміла Онучину мову, і їй доводилось здебільша перекладати, але трималась певно й невимушено. "Басове" авто було розкішно приbrane синьожовтими стрічками і всю дорогу до церкви, на велику Онучину втіху, трубіло. — "Мабуть з такими почесями, — подумав Онуча, згадавши лекції історії в тaborovій школі, — колись возили в Єгипті Цезаря..."

Шлюб проходив, як і належить шлюбові, вроочисто. Початковий поет Півень на всю потугу свого звучного гласу читав Апостола, присутні побожно слухали. Все було, як не треба ліпше. I раптом, на велике здивування всіх присутніх і самого Онучі, священик проголосив: "Вінчається раб Божий Марк О'Нейч... Вінчається раба Божа Люсі Причепа..."

— Хто? — не вірить Онуча. — Марк О'Нейч?

— Не перебивай! — буркнув священик і знову повторив: "...раба Божа Люсі Причепа".

— Але ж я ніякий О'Нейч, — захвилювався

Онуча, — це якесь знущання над моїм чесним, батьківським іменем. Я протестую!

Священик знизав плечима. Так написано в анкеті. Він узяв її зі столика й показав Онучі. Присутні почали злегка хвилюватись. Не знали, чим скінчилася би ця історія, якби Морока, вибравши догідний момент, не показав Онучі свого здоровенного кулака. Онуча відразу заспокоївся, і за 10 хвилин молоде подружжя О'Нейчів разом з дружками й дружбами весело верталося додому в "басовому" авті, а "бас" трубив, трубив і трубив...

На цьому можна було б скінчити наше правдиве оповідання, якби не одне оголошення, що з'явилося в місцевій пресі за пару місяців по Онучиному весіллі і звернуло увагу всіх його приятелів. Подаемо це оголошення без змін: "Увага! Увага! Свій до свого! Нововідкрите похоронне заведення! Одинокий в окрузі європейський погребник. Робимо чудові гроби на всі окаї. Замовте собі гріб і переконаєтесь о його чудову якість. На випадок скарги небіжчика, гроші звертаємо.

О'Нейч і Ко, Лімітед.

Кажуть, що Морока тепер жаліє за Люсі Тащо поможе?!

Свирид Ломачка — професор.

У ВОЕНКОМАТИ

Іде покликання до Черв. Армії. Новобранець скаржиться на комісії:

— У мене легені хворі...

— Нічого, он у Андреєва також хворі, а служити совєтській владі.

Підходить другий.

— У мене серце хворе...

— То дурне!... У Ворошилова також хворе, а от же служить Червоній Армії.

Жид підслухав це все, а коли прийшла черга до його, заявив:

— Я — напівідіот...

— Ого, Калінін цілком ідіот, а совєтській владі служить.

ОДИН ТІЛЬКИ НЕЩАСЛИВИЙ

Совєтський жид хвалиться:

— Слава Богові, мої діти всі влаштувались: Хайм — інженер, Сара — лікар, Абрам — директор... Тільки один Мойше, бідака, сидить в Америці безробітним. Але, якби він не слав нам пакунків, то ми всі поздихали б тут...

ХТО КОГО — КОГО КУДИ

На початку НЕП-у Ленін сказав:

"Питання стоїть так: чи капіталізм переможе соціалізм, чи навпаки. Отже, товариші, хто кого?"

З цього приводу громадяни ССР пізніше говорили:

— Перша п'ятирічка — хто кого, а друга — хто кого куди.

Бажаємо:

УКРАЇНСЬКІЙ МОЛОДІ

На політичнім горизонті
Далеких не шукайте фронтів,
Де лише запалиш духа льонт,
Там всюди український фронт!

БРАТАМ ГАЛИЧНАМ

Щоб любилисі, не сварилисі,
Не робили групок,
І щоби сі не вважали
За Вкраїни пупок!

БРАТАМ НАДДНІПРЯНЦЯМ

Щоб звузили трохи свою
Широку натуру,
І щоб, врешті, прийшла згода
І єдність на туру!

НАШИМ ЕМІГРАНТАМ

На політичній еміграції
Щоб в кут загнали усі нації,
Щоб шанували всіх святих,
Але найбільш себе самих!

Рох-тъох-тъох

OMEGA

Only Official Timer
1948 Olympic Games

This official and exclusive appointment by the International Olympic Committee is high tribute to the amazing accuracy of Omega.

*See our new
selection of these
world-famous
watches.*

Jeweller PETER KUSHNIR

559½ Queen St. W. Toronto, Ont.

Telephone: — Office: WA. 8890 Residence: KI. 9932